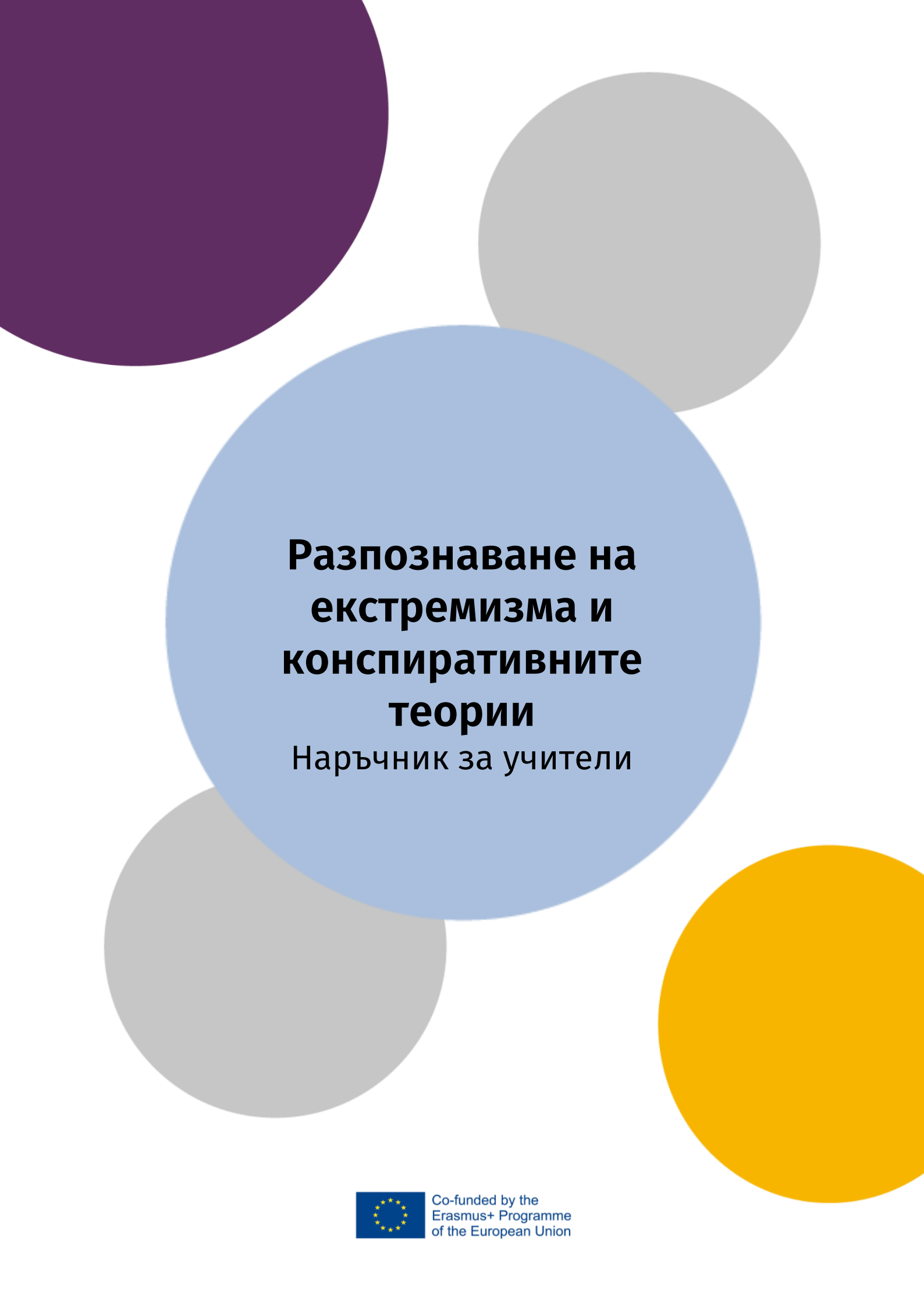

Разпознаване на екстремизма и конспиративните теории

Наръчник за учители

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Информация за проекта

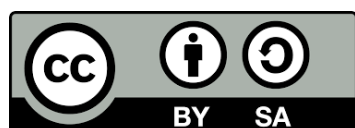
Абревиатура:	REACT
Наименование на проекта:	Разпознаване на екстремизма и конспиративните теории
Номер на проекта:	KA220-NI-21-36-34412
Национална агенция:	KMK-PAD
Уебсайт на проекта:	www.react-education.eu
Ръководител на проекта:	д-р Волфганг Бойтел Институт по дидактика на демокрацията Университет „Лайбниц“ в Хановер
Мениджър на проекта:	Алрун Р. Фогт със съдействието на Кристин Раймер
Автори:	REACT-консорциум
Дата на изготвяне:	2025

Консорциум

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Настоящата публикация отразява единствено възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за използването на съдържащата се в него информация.

Номер на проекта: KA220-NI-21-36-34412

Този документ на консорциума REACT е лицензиран под CC BY-SA 4.0.

За да видите копие на този лиценз, посетете
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Съдържание

1. Представяне на Наръчника по REACT	1
2. Карта на съдържанието на REACT	3
3. Дейности, свързани с преподаване и учене	4
3.1 Кратък курс “Сui bono?”	4
Модул 1 „Истина или лъжа? Разграничаване на конспиративните теории от действителните конспирации“	4
Модул 2 „Ангажиране с конспиративните теории“	12
Модул 3 „Конспиративните теории като бизнес“	23
3.2 „Какво правят те?“ Създайте своя собствена конспиративна теория	34
3.3 Критична медийна грамотност – Конспиративни теории и социални мрежи	49
Модул 1 „Психологически фактори, определящи споделянето на конспиративни теории“	49
Модул 2 „Образование и медийна грамотност“	58
Модул 3 „Критична медийна грамотност“	72
3.4 Гражданско образование	82
Модул 1 „Играта DemoCrazy“	82
Модул 2 „Демократични ценности“	94
Модул 3 „Участие в политическия живот“	97

1. Представяне на Наръчника по REACT

Каква е разликата между конспиративна теория и действителна конспирация? Защо хората вярват в конспиративни теории? Лесно или трудно е да създадете свой собствен конспиративен наратив? Как дигиталните медии са свързани с разпространението на конспиративните теории? И как всъщност функционира демократичното общество? Тези и други въпроси са във фокуса на Наръчника по REACT.

Проектът „Разпознаване на екстремизма и конспиративните теории“ (REACT) по програма “Еразъм+” е предназначен да подпомогне учителите в разпознаването и противодействието на конспиративните теории и екстремистките нагласи.

За да се отговори на тази задача, беше създаден консорциум, състоящ се от един партньор в областта на научните изследвания и един партньор в областта на училищното образование от четири европейски държави – Австрия, България, Дания и Германия.

Проектът има две основни цели:

1. Разработване на проучване за установяване на наличието на екстремистки нагласи и конспиративни теории¹ и
2. Разработване на учебна програма и учебни материали.

Настоящият Наръчник представя втората от целите на проекта и служи за подкрепа на учителите в различни сфери на обучение.

Въз основа на резултатите от проучването по REACT, както и на дискусиите в рамките на консорциума по проекта, партньорите по проекта разработиха четири модула с дейности за преподаване и учене. Всички уроци са тествани от двама партньори в две държави и ревизирани след това, като в Наръчника са поместени окончателните версии:

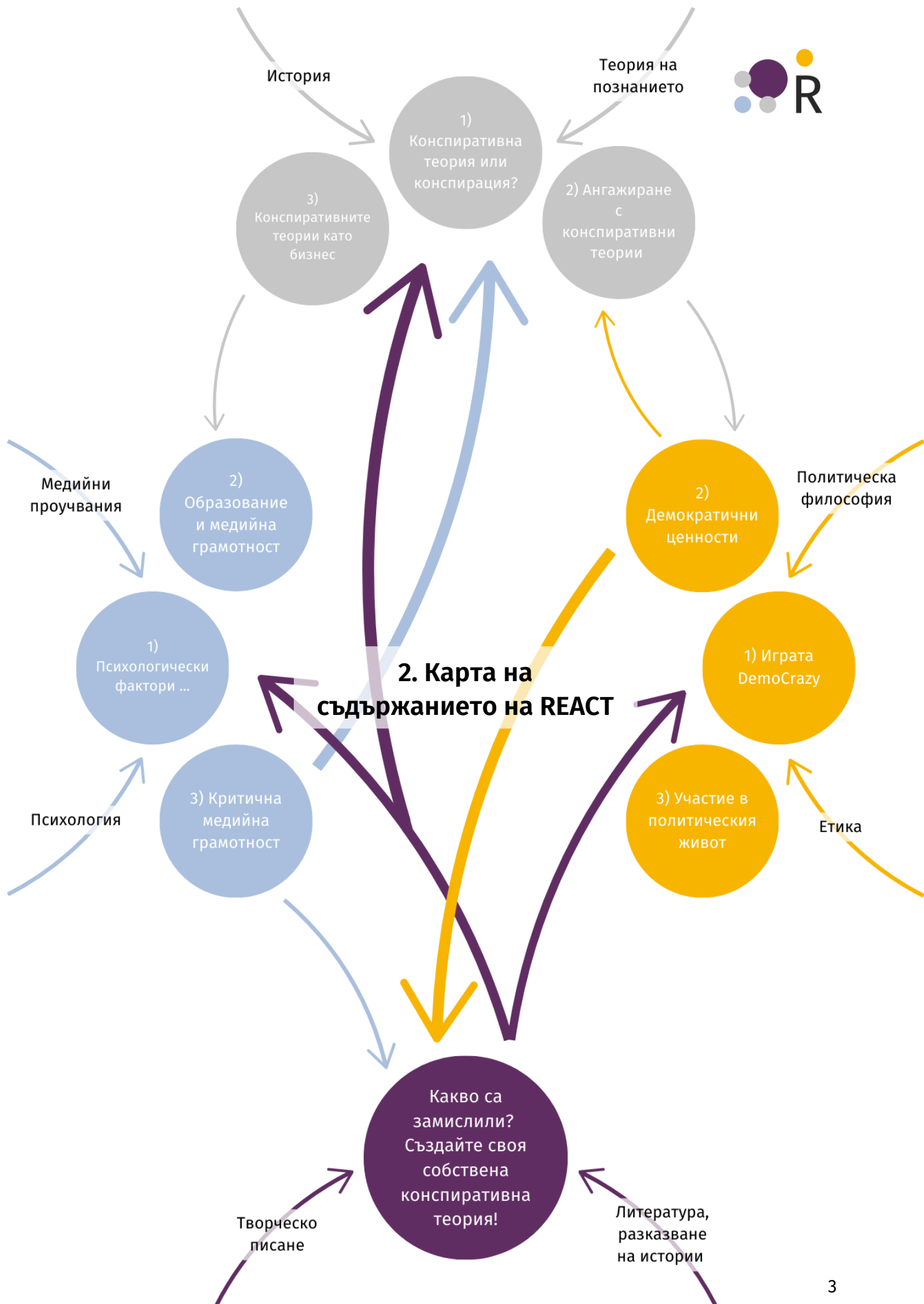
- 1) Краткият курс „**Cui bono?**“ има за цел да въведе в темата, като се съсредоточи върху три основни аспекта: Разликата между конспирации и конспиративни теории, защо хората вярват във вторите и как може да се използва това знание. Курсът е разработен от екипа на *Института по дидактика на демокрацията*.
- 2) „**Какво правят те?**“ дава възможност на учениците да създадат своя собствена конспиративна теория и да разсъждават критично върху

¹ Консорциум на REACT (2024). REACT-проучване на конспиративните теории и екстремните нагласи. Ръководство за учители. https://www.idd.uni-hannover.de/fileadmin/idd/Projekte/REACT/IO1/Manuals/Manual-REACT-IO1_BG.pdf

процеса, както и върху атрактивността на конспиративните наративи. Симулацията е създадена от екипа на *Dansk Kommunikation*.

- 3) **Медийната грамотност** се превръща в централен елемент за разпознаване на невярна или подвеждаща информация и по този начин за предотвратяване на приемането и вярването в конспиративни теории. Уроците са разработени от екипа на Сдружение *Етнотолеранс*.
- 4) Разбирането на демократичните общества, ценности и процеси може да помогне за предотвратяване на екстремистки убеждения. **Играта DemoCrazy** и допълнителните уроци по **гражданско образование** са разработени от екипа на *Demokratiezentrum Wien*.

Картата на съдържанието на REACT на страница 3 описва връзката между модулите. Картата също очертава как темата за конспиративните теории може да се разглежда не само в гражданското образование, но и в различни предмети - от етика до медийна грамотност, история, творческо писане или философия.

3. Дейности, свързани с преподаване и учене

3.1 Кратък курс “Cui bono?”

Целта на краткия курс е да предостави въведение в темата за конспиративните теории, като изтъкне три основни аспекта:

- Модул 1 поставя въпроса „Истина или Лъжа?“ и дава възможност на учениците да разграничат характеристиките на действителната конспирация от конспиративната теория.
- Модул 2 разглежда въпроса какво поражда вярата в конспиративните теории и какво ги прави атрактивни по два начина: Чрез обсъждане на историята на (де)радикализацията и начините за взаимодействие с хората, които разпространяват конспиративни наративи.
- В модул 3 се разглежда въпросът как може да се печели от конспиративните теории.

Модул 1 „Истина или лъжа? Разграничаване на конспиративните теории от действителните конспирации“

Съществува широко разпространеното погрешно схващане, че конспиративните теории може да са просто теории за конспирации, които все още не са доказани. Това погрешно убеждение е залегнало в основата на първия модул на краткия курс.

Модул 1 има за цел да предостави на учениците индикатори за ясно разграничаване на конспиративната теория от това, което може да са действителни исторически и настоящи конспирации. В него се дава и определение на понятието „конспиративна теория“.

Конспиративните теории могат да бъдат определени като „опити да се обяснят крайните причини за значими социални и политически събития и обстоятелства с твърдения за тайни заговори.“² За вярващите нищо не се случва без причина, а напротив, съществува предполагаем таен елит, който координира световните събития. Ако учениците са в състояние да анализират критично тези и други характерни черти, които са типични за наративната структура на конспиративните теории, вероятността да ги възприемат е по-малка.

Първият урок предоставя на учениците индикатори, с чиято помощ да могат да разграничат исторически пример за конспирация и конспиративна теория. Във

² Douglas, K. M., Uscinski, J. E., Sutton, R. M., Cichoka, A., Nefes, T., Ang, C.S. & Deravi, V. (2019). Understanding Conspiracy Theories. *Advances in Political Psychology*, 40(1), 3-35.

втория урок от учениците се очаква да приложат това разграничение към други примери по свой избор.

Урок 1 „Конспиративна теория или конспирация?” Част 1

Възрастова група	14-18 години
Цели	- Учениците да могат да разграничат характеристиките на конспирацията от конспиративната теория. - Учениците да дефинират термина „конспиративна теория“.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка.
Списък с материали	Материал 1: Конспирации и конспиративните теории - разлики

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Въведение	Активизират се представите на учениците за това какво е конспиративна теория. Това служи за основа на целия модул и е свързано с по-късните етапи	15'
Работен етап	Учениците са в състояние да идентифицират характеристиките на конспиративните теории и какво ги отличава от действителните конспирации.	20'
Обобщение	Учениците разсъждават върху урока и са в състояние да определят какво представлява една конспиративна теория.	10'

Подробно описание на стъпките

Въведение (15'):

- Учителят обявява темата на урока („Конспиративни теории“) или въпроса на урока и пита учениците: “Какво ви идва наум, когато чуete термина „конспиративна теория“? За какви конспиративни теории сте чували? Къде сте чували за тях?”
- Отговорите се събират в мисловна карта или колективно, или като индивидуална работа. Резултатите могат да се използват като отправна точка

за по-нататъшно обсъждане в класа, например ако е ясно изразена дадена тема (напр. COVID-19) или медия (напр. TikTok).

- Преход: Твърденията (или липсата на твърдения) за това какво всъщност представляват конспиративните теории, са подходящи като преход към следващия етап. Учителите могат да поставят въпроса „Има ли разлика между действителната конспирация и конспиративната теория?“. Тази тема е разгледана в текста.
- Алтернативно въведение: Като алтернатива на мисловната карта по време на тестването беше предложено като отправна точка да се използват въпросите: „Има ли разлика между действителната конспирация и конспиративната теория?“ или „Конспиративните теории просто конспирации, които все още не са доказани ли са?“ (сега част от прехода).

Работен етап (20’):

- Учителят раздава Материал 1. Задача 1) („Характеризирайте термините конспирации и конспиративните теории в таблица“) трябва да бъде изпълнена от всички, а задача 2) („Използвайте таблицата, за да анализирате убедителността на конспирация или конспиративна теория, която познавате“) може да бъде започната от учениците, които вече са изпълнили първата задача. Като вариант за улесняване на работния процес на учениците може да се даде чернова на таблицата със заглавията в горната част и категориите в колона отстрани.
- Задача по избор: Учениците да допълнят примерите от текста за характеристиките на конспирацията или на конспиративната теория .
- Учениците работят индивидуално по текста.
- Веднага след като всички ученици изпълнят задача 1), резултатите се съпоставят. Решението/решенията могат да бъдат визуализирани от учениците или от учителя, в зависимост от наличното техническо оборудване:

	Конспирация	Конспиративна теория
Цел	Определена цел	Няма ясна цел
Времева рамка	Кратка времева рамка	Дълъг или неопределен срок
Брой участници	Малък брой участващи лица	Голям или неопределен брой хора
Роля на случайността	Влияние на случайността	Случайността няма значение

Обобщение (10'):

- Учителят пита дали част от информацията или аргументите са ги изненадали.
- Учениците разсъждават върху информацията, предоставена в текста на Материал 1.
- Учителят моли учениците да се опитат да дефинират с едно изречение какво е конспиративна теория.
- Учениците създават определение въз основа на характеристиките, определени в работния етап. Това може допълнително да се сравни с други определения на термина.

Материал 1

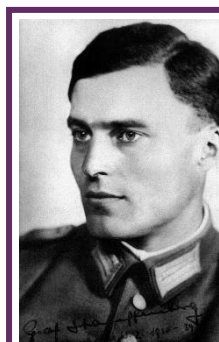
Конспирации и конспиративните теории – разлики

Изразът конспиративна теория в момента е познат на всекиго. Но какво всъщност представляват конспиративните теории? Отнасят ли се те към истинските конспирации? Нека първо да започнем с конспирациите. Конспирациите описват действия, при които няколко души обединяват усилията си, за да постигнат обща цел, която често вреди на други хора.

Не е задължително конспирациите да са мащабни и примери за такива има много в хода на историята. Убийството на Юлий Цезар, извършено от група римски сенатори, или неуспешното сваляне на националсоциалистическото управление в Германия чрез покушение срещу Адолф Хитлер на 20 юли 1944 г. са класически примери за обединяване на силите на група хора в ущърб на другите.

Конспиративните теории се отнасят до схващането, че важни социални събития са причинени или са били причинени от заговор на група влиятелни хора. На пръв поглед изглежда сякаш конспиративните теории са просто конспирации, които все още не са доказани. Културологът Майкъл Бътър обаче не е съгласен с това и изтъква четири основни разлики между истинските конспирации и теориите на конспирацията:

Първите две разлики се отнасят до (1) целта и (2) времевата рамка на събитията. Истинските конспирации са събития в ограничен период от време и имат ясна цел. Може да става въпрос за убийство, като например убийството на Юлий Цезар, или за държавен преврат,

Кlaus Шенк граф фон Щауфенберг

е централната фигура във военния заговор, който се опитва да сложи край на националсоциалистическото управление в Германия, като убива Адолф Хитлер на 20 юни 1944 г.

като например опита за сваляне на националсоциалистическото управление в Германия, броят на участващите лица и заговорници е управляем, а целта е ясно определена. От друга страна, конспиративните теории имат по-обширна времева рамка и нямат точно определена цел. Например не е възможно да се каже точно какво е „световно господство“ и кога ще бъде постигнато. Конспираторите в конспиративните теории също са работили по плана си в продължение на десетилетия или дори векове.

Това е свързано и с третото разграничение: (3) броя на участващите хора. Досега само малък брой хора са участвали в истински конспирации. Това е важно за успешната конспирация, тъй като по-големият брой доверени лица увеличава вероятността някой да сподели тайната с обществеността или да допусне грешка и планът да бъде разкрит. Теориите на конспирацията, от друга страна, създават сценарии, в които трябва да участват значително повече хора. Фалшифицирането на кацането на Луната, което е било наблюдавано на живо по телевизията от милиони

Материал 1

хора, би изисквало десетки хиляди помощници и съучастници.

75 Физикът Робърт Граймс е разработил формула въз основа на известни реални конспирации, за да изчисли максималното време, което би било необходимо за разкриването на
80 конспирация с определен брой доверени лица. Докато за 500 души това може да отнеме до 25 години, то за 2500 души максимумът е 5 години.

Това е и последната разлика между
85 конспирациите и конспиративните теории: (4) съпадението. Истинските конспирации често се провалят или се разкриват от случайни събития. Например при покушението срещу
90 Адолф Хитлер през 1944 г. взривното устройство не е сработило правилно, а следенето на американски граждани от тайната служба NSA е разкрито от Едуард Сноудън, защото той е имал

95 достъп до документи, до които не е трябвало да има достъп. В теориите на конспирацията обаче такова съвпадение не съществува; всичко е планирано и взаимосвързано. Всяко
100 важно обществено събитие е подготвено и е важна стъпка, която приближава конспираторите с една крачка към целта им.

Така че дори на пръв поглед да
105 изглежда, че истинските конспирации и измислените конспиративни теории много си приличат, при по-внимателно вглеждане нещата са различни. Истинските конспирации работят само
110 в малък мащаб и с ясни цели, а дори и тогава винаги нещо може да се обърка по случайност. При конспиративните теории нищо не е оставено на случайността, броят на действащите
115 лица е неограничен и целите не могат да бъдат ясно определени.

Задачи:

- 1) **Сравнете** термините конспирации и конспиративните теории в таблица. Вземете предвид аспекти като броя на участниците.
- 2) **Анализирайте** достоверността на конспирация или конспиративна теория, която познавате, като използвате таблицата, създадена в задача 1).

Урок 2 „Конспиративна теория или конспирация?” Част 2

Възрастова група	14-18 години
Цели	- Учениците да могат да анализират настоящи или исторически събития, за да преценят дали е по-вероятно те да са конспирация или конспиративна теория. - Учениците да затвърдят знанията си за конспиративните теории и конспирациите, като ги прилагат активно.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка. Този урок обаче не може да бъде проведен, ако не е проведен урок 1, тъй като уроците се надграждат.
Списък с материали	- Мисловни карти от урок 1 Допълнителни материали: - Дигитални устройства за проучване

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загриване / припомняне	Учениците си припомнят темите от предишния урок и избират тема, която да проучат по време на изследователския етап.	5'
Проучване	Учениците могат да проведат собствено проучване. Те могат да приложат индикаторите, използвани в урок 1, към избран от тях пример.	20'
Сравнение и обобщение	Учениците сравняват резултатите си и могат да определят приликите и разликите между няколко конспиративни теории или конспирации.	20'

Подробно описание на стъпките

Загриване / припомняне (5'):

- Учителят показва мисловната карта, създадена в урок 1, и разделя учениците на групи от по 3-5 ученици.
- Групите трябва да изберат конспиративна теория (или събитие, което може да е конспирация), която биха искали да проучат.
- Учениците да си припомнят темите, обсъдени в предишния урок. В групите те избират тема, която биха искали да проучат.

Проучване (20'):

- В групите учениците прилагат индикаторите, разработени в предишния урок, към примери, които са им познати. В зависимост от възможностите на групите таблицата може да се приложи към един или два примера. В зависимост от наличното техническо оборудване учениците могат да използват дигитални устройства за по-нататъшно проучване. Резултатите също трябва да бъдат визуализирани под формата на таблица, подобна на таблицата от урок 1.
- В оптималния вариант различните примери се използват от различните групи. В зависимост от предварителните знания и политическия интерес на учениците могат да бъдат разгледани следните теми по отношение на реалните конспирации, например:
 - политически убийства (на активисти за опазване на околната среда, например Берта Касерес),
 - икономически заговори (например обединението на различни производители на цигари с цел прикриване на вредните последици от пушенето).

По отношение на конспиративните теории могат да се дадат следните примери:

- плоската земя,
- конспиративни теории за климатичните промени,
- или сатирични конспиративните теории (напр. птиците не са истински).

Сравнение и обобщение (20'):

- Някои или всички групи представят резултатите си.
- Ако е необходимо, учителят коментира резултатите или ги поставя за коментар за обсъждане в общата група. В края всички ученици трябва да са създали таблицата от задача 1) от Материал 1 и таблицата, създадена в задълбоченото проучване, с пример.
- За по-задълбочена рефлексия учениците могат да бъдат помолени да обсъдят своя изследователски процес, качеството на източниците, които са намерили, или това, което според тях може да направи приемането на изборите от тях пример за конспиративна теория привлекателен за хората (последният въпрос би създал връзка със следващия модул).

Модул 2 „Ангажиране с конспиративните теории“

„Защо някои хора всъщност вярват в конспиративни теории?“ е един от най-често задаваните въпроси от учениците по време на тестването на модул 1. В днешно време много млади хора се сблъскват с някаква версия на конспиративна теория в ежедневно ползване на дигитални медии. Понякога конспиративното съдържание, ако е идентифицирано по този начин, се употребява като форма на забавление, а представените идеи се смятат за налудничави или дори безумни. Това може да накара човек да се чуди как някой може да повярва в конспиративна теория. А също и как бихте могли да отговорите на човек, чието виждане за света изглежда съвсем различно от вашето.

В този модул учениците могат да се ангажират и с двата въпроса. Урок 1 представя историята на човек, който е бил радикализиран като тийнейджър и в крайна сметка е поддържал крайни конспиративни възгледи. Статията позволява на учениците да се ангажират с въпроса „Какво прави привлекателна една конспиративна теория?“ за някои хора и освен това изброява факторите, които са благоприятствали пътя към дерадикализация. В урок 2 учениците могат да разгледат стратегии как да разговарят с човек, който поддържа конспиративни наративи. Тези стратегии са извлечени от съветите, давани от консултантските центрове по въпросите на конспиративното мислене.

Урок 1 “Какво прави една конспиративна теория привлекателна?”

Възрастова група	14-18 години
Цели	Учениците да могат да идентифицират аспектите, които могат да привлекат даден човек да повярва в конспиративна теория.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка.
Списък с материали	- Материал 1: Статия - Материал 2: Функции на конспиративните теории

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Въведение	Учениците прилагат метода мозъчна атака или споделят наличните си познания по отношение на основния въпрос „Какво може да направи конспиративната теория привлекателна, за да повярва в нея човек?“	5'

Изследване	Учениците се запознават задълбочено със статията.	20'
Анализ	Учениците определят основните функции и характеристики на конспиративните наративи в дадения пример.	15'
Обобщение	Учениците разсъждават върху основния въпрос с оглед на новата информация.	5'

Подробно описание на стъпките

Въведение (5'):

- Учителят представя темата на урока и учениците правят мозъчна атака за това, което може да направи конспиративните теории атрактивни за тях. Отговорите се обсъждат в общата група.
- Забележка: Ако е завършен модул 1, от него може да се избере пример за конспиративна теория. В противен случай като пример може да се използва по-„обичайна“ конспиративна теория, като например „Плоската земя“.

Изследване (20'):

- Учителят представя Материал 1 като пример за човек, който е повярвал в конспиративната теория и вече не вярва в нея - история на радикализация, но и на дерадикализация.
- Учениците прочитат самостоятелно Материал 1. Разглеждат внимателно съдържанието и записват подзаглавия за различните части на статията. В малки групи или по двойки учениците съпоставят резултатите си.
- Учениците представят своите подзаглавия пред класа.
- Забележка: По време на проверката обикновено се избират четири до пет подзаглавия

Анализ (15'):

- Учителят представя Материал 2, който обобщава основните функции и характеристики на конспиративните теории.
- Учениците прочитат Материал 2 и препочитат Материал 1, за да определят функциите и характеристиките в историята на Джералд.

Обобщение (5'):

- За да се обсъди какво може да направи споделянето на конспиративните теории атрактивно за някои хора, резултатите от предишния обяснителен етап и загаряването се обсъждат заедно:

- Кои характеристики правят конспиративните теории атрактивни за Джералд?
- Коя първоначална мисъл по време на въвеждането намирате за повече или по-малко правдоподобна сега?
- Кои въпроси остават без отговор според вас?
- Учениците разглеждат бележките от въведението, както и своя анализ и се включват в дискусията в класната стая.

Урок 2 „Как можете да отговорите на конспиративните теории”

Възрастова група	14-18 години
Цели	• Учениците да могат да изследват стратегиите за това как да разговарят с човек, който проповядва конспиративни наративи. • Учениците да могат да разсъждават върху предизвикателствата при разговор с човек, който вярва в конспиративни теории.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка.
Списък с материали	• Материал 3: Стратегии за диалог • Материал 4: Ролеви карти <u>Забележка:</u> За да се намали броят на страниците или файловете, Материал 3 и Материал 4 могат да се раздават заедно.

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Въведение	Този етап представлява преход между двата урока и интегрира опита на учениците от разговора с човек, който поддържа конспиративна теория.	10'
Проучване	Учениците се запознават със стратегии за разговори с човек, който поддържа конспиративни теории.	10'
Симулирана дискусия	Учениците изпробват стратегиите за диалог в малки групи.	20'
Обобщение	Учениците разсъждават върху симулираната дискусия.	5'

Подробно описание на стъпките

Въведение (10’):

- Учителят представя темата на урока и връзката ѝ с предишния урок: „След като разгледахме защо може да е привлекателно да се вярва в конспиративни наративи, сега ще се запознаем със стратегиите, с които да отговаряме на подобни твърдения.“
- Учителят моли учениците да обсъдят опита си от разговор с човек, който прави конспиративни изявления (или ако нямат опит, като пример може да се използва историята на Джералд от Материал 1) и да помислят какво ги е затруднило и какво им е помогнало.
- По двойки учениците да обсъждат своите преживявания и споделят с класа основните моменти.

Изследване (10’):

- Учителят представя Материал 3 и преминава през дадените съвети стъпка по стъпка.
- Учениците прочитат Материал 3 и свързват стъпките с това, което са обсъждали във въведението.

Симулирана дискусия (20’):

- Учителят разделя учениците на малки групи и им раздава съответните ролеви карти (М4):
 - „Конспиратори“: Учениците, които доброволно приемат гледната точка на конспиратор с помощта на Материал 4. Те могат да използват предоставения сценарий или друга конспиративна теория.
 - „Контра-аргументатори“: това са участниците, които се опитват да се противопоставят на конспиративната теория въз основа на съветите в Материал 3. Може да има няколко по-малки групи от контра-аргументиращи.
- Учениците избират роля. Всички групи си водят бележки (10’).
- Учителят разделя учениците на малки групи от по 3-4 ученици в зависимост от големината на групата и броя на доброволците за различните роли. Всяка група трябва да се състои от следните роли: 1 конспиратор, 1-2 контра-аргументатори, 1-2 наблюдатели (наблюдателите могат да бъдат ученици от някоя от предишните групи, по-скоро допълнителни контра-аргументатори).
- Учениците взимат част от симулирана дискусия като конспиратори, контра-аргументатори или наблюдатели.

Обобщение (5’):

- Учителят кани учениците да разсъждават по време на груповата дискусия:
 - Какви предизвикателствата срещнахте по време на симулацията?

- Кои стратегии за диалог бяха полезни?
 - Как се чувствахте в ролята си?
- Учениците споделят мислите и чувствата си в груповата дискусия.

Материал 1

Конспиративни митове и алуминиеви шапки – отпадането е чисто

Статия във Frankfurter Rundschau от Паул Геблер; Статус: 25/02/2022;³

Джералд вярва: Земята е куха. Космическата станция ISS не е истинска. Но след това се появява антидот.

Франкфурт - Съобщението [...] виси на градинската ограда на съседите: „5G убива! Защитете децата ни! Не, казва Джералд [...] Той все още не е имал 5 възможност да се запознае с хората от съседната къща. Плакатът го отблъсква. Въпреки това, той искал да ги подразни малко и нарекъл своята WLAN „5G лечебна честота“. Може би краткият 10 разговор все пак би бил интересен, казва той, но вероятно няма да има голяма полза. В края на краищата в миналото за него не е било много по-различно. И не носите отговорност за 15 всички хора по света. [...]

Не за първи път хора от пресата сядат на масата му. Джералд иска да разкаже историята си с надеждата да бъде полезен. Защото Джералд е бил 20 привърженик на конспиративни теории. В някакъв момент той е вярвал във всичко. Земята ще се свие, ще бъде куха. И ще се напълни с водород. Подозирал и тайно световно правителство, което 25 контролирало съдбата на човечеството. Всички политици, всички директори на компании са само марионетки на властимащите. Джералд виждал целия свят като огромен проблем, докато не се 30 запитал дали проблемът не е в самия него. „Мислех, че съм изключително умен, но в крайна сметка се оказа, че съм просто много глупав“, споделя Джералд днес. [...]

35 Джералд не обича да разказва за времето, прекарано в училище. Той не се разбирал с другите младежи и те не се разбирали с него. Понякога съучениците му го питали за решенията 40 преди тестовите по физика и той винаги получавал шестици, без да учи, казва той. Имал малко приятели – и то невинаги най-добрите. Един ден един от тях му дал книга. Оттук започнало 45 всичко.

„Време за истина“ на Клаус Еверт се превръща в наркотик за Джералд. Когато я взел в ръце за пръв път, всички познания, които имал дотогава за света, 50 били разбити на пух и прах: Човечеството е съществувало само от 1000 години, след като предишната цивилизация е била унищожена от сблъсък с планета. Теорията на 55 относителността на Айнщайн? Опровергана от очевидната логика. Светът на Джералд се обърнал с главата надолу. И той се прирастил. Търсел още и още, все по-екстремни знания. 60 Джералд спрял да гласува и в един момент дори спрял да ходи на лекар. Така или иначе всичко е било една голяма лъжа. [...]

Това е типичната история на 65 конспиратора, както е описано в книгата „Фалшиви факти“ на икономиста Катарина Нокун и психолога Пиа Ламберти: „За хората, които искат да се

³ Източник: <https://www.fr.de/politik/verschwoerungstheorien-mythen-alu-huete-aussteiger-gegen-mittel-91360678.html> [Last accessed on 03/06/2024] – reprinted with permission from the Frankfurter Rundschau and translated by the REACT-consortium.

Материал 1

чувстват специални и уникални и 70 съзнателно да „плуват срещу течението“, подобни идеи са особено привлекателни.

Ако днес попитате Джералд защо тогава е вярвал във всички тези неща, той ще 75 ви отговори, че е искал да бъде специален. И че е знаел много неща, които другите не са знаели.

Джералд никога не е влизал в 80 университет, нито пък е завършил матурите си. В началото на 20-те си години, когато вече е напълно потопен в света на конспиративните истории, чрез контакти получава работа в ИТ компания като системен администратор. 85 Сам усвоява необходимите умения. [...]

Един колега от работата е този, който най-накрая му дава тласък. След като Джералд изказал собствената си теория за формирането на Слънчевата система, 90 той попитал сухо: „Защо вярваш в това?“ Тогава той истински се замислил.

Томас, съпругът на най-голямата сестра на Джералд, също потвърждава, че с него е било ужасно. Разговорите с него 95 били мъчителни. Какъвто и аргумент да е бил изтъкнат, Джералд е имал твърда позиция. По време на семейни тържества хората горещо се молели да мълчи. [...]

100 Веднъж те се скарали заради обикновена логическа грешка. Джералд твърдял, че Международната космическа станция (ISS) не може да бъде истинска, защото не може да 105 издържи на външното налягане. Но Томас упорствал: съществуват природни закони. Но понякога дори на него му омръзвало. „Джералд не искаше да спори, искаше само да е прав. Днес той е 110 зетят, когото винаги си искал“.

Джералд не може да каже кога точно се е случило, защото това е поредица от събития. Бил е в края на 20-те си години, когато е прекъснал контактите с някои 115 от малкото си приятели. „Единственото нещо, което ни държеше заедно, беше вярата ни в голямата конспирация.“ [...]

Днес той казва, че прекъсването на контактите е било добро решение. 120 Благодарен е за много неща, на семейството си, което никога не се е отказвало от него и не е избягвало да дискутира с него. На приятелката си, с която се запознал на едно парти малко 125 след като напуснал света на конспирациите. [...] „Радвам се, че успях да се откажа преди пандемията. Не мисля, че семейството ми щеше да ме подкрепи тогава“.

130 Джералд не иска да каже фамилията си или къде живее, защото се притеснява, че „разни идиоти от интернет“ могат да го преследват, защото Джералд търси публичност. Под името „Ascendancer“ 135 той взема участие в дискусията в YouTube и подбира част от аргументите на отричащите COVID-19 в кратки видеоклипове. [...]

Междувременно обаче потокът от 140 съобщения е намалял значително. Това се дължи и на факта, че платформата блокира все повече канали на отричащите COVID-19. Повечето от тях сега мигрират към други платформи, 145 където трябва да се конкурират само с други привърженици на конспиративните теории. В резултат на това повечето от тях се радикализират още по-бързо. Джералд казва, че това 150 развитие го тревожи. [...]

Той се надява, че неговият пример ще създаде прецедент за това начина, по

Материал 1

който да се отнасяме към
поддръжниците на конспиративните
155теории като него. „Най-важното нещо е
да уважаваме хората въпреки техните
възгледи. Не изпадайте в истерия, а

упорствайте и настоявайте за фактите“.
Дори това да е изтощително. И винаги
160поддържайте връзка. [...] Може би трябва
да поговоря със съседите си.

Материал 2

Функции и характеристики на конспиративните теории

Наративите на конспиративните теории изпълняват няколко функции за хората, които вярват в тях:

Емоции

... като власт, контрол и самоефикасност, които заместват страха и безпомощността.

Обяснения

... които се предлагат при кризи и несигурност.

Групова принадлежност и признание

Формират се групи от „добри“ и „лоши“, които създават усещане за власт. Докато привържениците на конспиративните теории предполагат, че са разпознали истината и разполагат с тайни знания, външните хора са като марионетки, които са манипулирани от конспираторите.

Преследване на жертви

Определят се виновниците за социалните оплаквания.

Съгласуваност

Собствените убеждения се потвърждават с помощта на подходящи доказателства.

Други характеристики на теориите на конспирацията са:

Планиране	Секретност	Взаимосвързаност
Нищо не се случва случайно. Случайностите се интерпретират по нов начин.	Нищо не е такова, каквото изглежда.	Всичко е взаимнообвързано.

Стратегии за диалог

Твърденията, които съдържат или се позовават на конспиративна теория, могат да бъдат обезпокоителни.

Преди разговора е важно да определите за себе си **какви са вашите намерения и цели**:

Какви отношения имам с този човек и какви искам да бъдат те в бъдеще? Доколко се чувствам уверен в справянето с конспиративните теории? Доколко съм твърд в собствените си възгледи? Какви времеви и емоционални ресурси мога да отделя в момента?

Този списък се основава на съветите, давани от консултантските центрове по въпросите на конспиративните теории:

- 1) **Разширете знанията си:** Ако разбирате как са структурирани конспиративните теории и защо хората вярват в тях, можете да сте по-съпричастни и да се чувствате по-уверени в разговора.
- 2) **Не се изолирайте:** Запазването на спокойствие, проявяването на съпричастност, но и умението да се дистанцирате по подходящ начин са важни аспекти, ако искате да продължите разговора в дългосрочен план.
- 3) **Проведете личен разговор:** Трябва да отделите време и да покажете готовност да изслушате другия човек. Обвиненията трябва да се избягват. Аз-съобщенията могат да ви помогнат с отговорите, така че да можете да допринесете със собствените си възгледи и ценности.
- 4) **Запазете критичност:** Важно е самите вие да останете критични. Критичните въпроси трябва да помогнат за по-доброто разбиране на другия човек и да покажат разбиране. В същото време задаването на въпроси може да помогне за разпознаване на противоречията в конспиративните наративи.
- 5) **Насочете се към емоциите:** Фактите остават важни като контрааргументи. В същото време трябва да попитате за причините за вярата в конспиративните теории.
- 6) **Демонстрирайте сложност:** Конспиративните теории се опитват да потвърдят своя мироглед, като не приемат случайности и допускат само информация, която потвърждава техните убеждения. Ето защо трябва да се изтъкват противоречията и да се пояснява, че действителността е много по-сложна, че съществуват съвпадения и че (политическите) действия могат да имат и непланирани последици.
- 7) **Поставете граници:** Ако по време на разговора се правят откровено дискриминационни забележки или разговорът предизвиква дискомфорт, винаги е добре да се постави граница. Ако е била пресечена лична граница, също е възможно да прекратите разговора и да дадете приоритет на собствените си нужди.
- 8) **Потърсете помощ:** Вече съществуват различни центрове за консултиране по въпросите на конспиративните теории. Можете да насочите други хора към тях или самите вие да получите подкрепа.

Ролеви карти

Сценарий: Теорията на компютърната симулация

„Човечеството живее в компютърна симулация и всеки момент от живота ни се контролира от висша сила. Симулацията е създадена, за да тества и анализира човешкото поведение с цел да се придобие представа за човешката природа. Тя е предназначена и за придобиване на представа за хората, тяхната среда и промените в нея. Възможни са и така наречените „чудеса“ – събития, които са твърде свършени, за да се случат по чиста случайност.“

Поддръжниците на конспиративни теории

- Преструвайте се на знаещи и просветени. Полагайте усилия да убеждавате другите хора.
- Изразявайте всякакви подозрения и разпространявайте слухове, които след това представяте като истина.
- Използвайте всичко, което ви хрумне, като предполагаемо доказателство за вашата теория. Повтаряйте аргументите си многократно и бъдете упорити.
- Отговаряйте на критичните въпроси с контравъпроси. Просто обръщайте контрааргументите, докато ви се стори, че те подкрепят вашата теория.
- Позовавайте се на съмнителни източници (напр. предполагаеми „тайни статистически данни от тайните служби“).
- Подкрепяйте аргументите си със странни клишета и създавайте странни връзки (например „приписва се на изкуствен интелект“ или „излъчва мистериозно електромагнитно излъчване“).
- Позовавайте се на „тъмни сили“ и използвайте думи като „влиятелен“, „могъщ“, „манипулиран“, „таен“, „конспирация“, „дърпане на конците“ и т.н. Нито едно твърдение, колкото и да е грубо, не е твърде пресилено, нито една спекулация, колкото и да е дръзка, не е твърде необичайна.

Контра-аргументаторите

Прочетете стратегиите за диалог (Материал 3) с поддръжниците на конспиративни теории. При подготовката си да спорите с поддръжници на конспиративни теории обърнете особено внимание на точки 3-7. Подгответе няколко въпроса и аргумента, с които да се противопоставите на привържениците на конспиративни теории.

Наблюдателите

Наблюдавайте и двете страни: привържениците на конспиративни теории и хората, които им опонират:

- Концентрирайте се не само върху съдържанието, но и върху начина, по който твърденията са „поднесени“. Какви риторични похвати и стратегии за аргументация се използват?
- Кои аргументи смятате за убедителни и защо?

Модул 3 „Конспиративните теории като бизнес“

Този модул е посветен на извличането на ползи от конспиративните теории. Съществуват различни компании, платформи и физически лица, които се възползват от конспиративните теории, за да привлекат вниманието и по този начин да рекламират и продават своите продукти и услуги. Социалните медии и дигиталните платформи играят решаваща роля в разпространяването на тези послания, като използват алгоритми, за да се насочат към уязвими аудитории и да максимизират печалбите си. За младите хора е особено важно да могат да откриват такива манипулативни маркетингови стратегии, тъй като те започват да навлизат на потребителския пазар и редовно са изложени на целеви реклами и спонсорирано съдържание. От съществено значение е да се разбере как емоционалната манипулация чрез използването на конспиративните теории се използва за стимулиране на продажбите.

Този модул разглежда случая с Алекс Джоунс и неговата компания InfoWars. Примерът илюстрира как конспиративните теории могат да бъдат комерсиализирани с цел печалба. Джоунс, описан от Зоуи Шерман, преподавател в Merrimack College, като „идеологически предприемач“, е събрал голям брой последователи чрез своето радиопредаване и уебсайт, привличайки милиони посетители месечно по време на пика на популярността си през 2017-2018 г.⁴ Той използва тези платформи не само за разпространение на крайно десни конспиративни теории, но и за продажба на различни продукти. За всеки страх или заплахата, които той подклажда, има съответно продуктово решение, достъпно за закупуване в InfoWars.

В първия урок, „Печелене на пари със страх и гняв“, учениците могат да се запознаят с Алекс Джоунс и InfoWars, като видят как той използва конспиративните теории, за да увеличи продажбите си в бизнеса. В урок 2 учениците могат да приложат знанията си, за да създадат свой собствен продукт във връзка с конспиративния бизнес модел и да обсъдят начините, по които могат да предпазят себе си и другите от това да станат жертва на манипулативни маркетингови стратегии.

Урок 1 „Печелене на пари от страх и гняв“

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да анализират избрани продукти и статии от InfoWars по отношение на конспиративните елементи и емоциите, които те предизвикват. - Учениците да обясняват как конспиративните теории могат да се използват за увеличаване на продажбите на бизнеса с използване на примера с Алекс Джоунс и InfoWars.

⁴ Harper, J. (2021). How to make money with fake news. <https://www.dw.com/en/the-conspiracy-business-how-to-make-money-with-fake-news/a-56660466> [09.10.2024 г.]

	Учениците да обсъждат дали маркетинговите стратегии, основани на конспиративна теория, могат да се считат за опасни, тъй като могат да доведат до по-широки обществени последици.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка. Ако учителят не е запознат с Алекс Джоунс, може да е от полза да се запознае с него и с InfoWars.
Списък с материали	- Материал 1: Материали за InfoWars - Материал 2: Алекс Джоунс и InfoWars - Материал 3: InfoWars под формата на къща

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загриване	Учениците се запознават с продуктите на InfoWars, за да повишат интереса си към тях и да ги накарат да се замислят за потенциалните клиенти на InfoWars и техните мотиви.	5'
Работен етап 1	Учениците се запознават с Алекс Джоунс и InfoWars.	10'
Преход	Осигурява се възможност всеки ученик да разбере кои са Алекс Джоунс и InfoWars и да бъдат разяснени възникнали въпроси.	5'
Работен етап 2	Учениците анализират подробно продуктите от InfoWars, за да проучат как конспиративните теории са част от бизнес модела.	15'
Оценка	Учениците споделят и съпоставят резултатите си и обясняват как работи бизнес моделът на InfoWars. Освен това учениците обсъждат дали маркетинговите стратегии, основани на конспиративна теория, могат да се смятат за опасни, тъй като могат да имат по-широки обществени последици, като например насърчаване на недоверието в институциите и задълбочаване на социалните неравенства.	10'

Подробно описание на стъпките

Загряване (5'):

- Учителят представя на учениците три снимки (Материал 1) и ги моли да опишат какво виждат, кой според тях би купил тези продукти и защо хората биха ги купили (дискутиране по двойки - споделяне).
- Учениците описват картинките и отговарят на въпросите.
- Учителят води към работен етап 1: „Сега предстои да проучите как хората продават тези продукти, като анализирате техните маркетингови стратегии.”

Работен етап 1 (10'):

- Учителят раздава материалите М2 и М3 и информира учениците за задачата им: „Моля, прочетете Материал 2 и попълнете първите две ключови точки на Материал 3: 1) кой е собственикът и 2) какви продукти се предлагат?”
- Учениците работят самостоятелно.

Преход (5'):

- Учениците споделят своите резултати. Ако има въпроси се изясняват.
- Учителят преминава към работен етап 2: „Сега вече знаете кой е А. Джоунс и какво е InfoWars. В следващите минути ще проучите допълнително бизнес модела на Алекс Джоунс и ще разберете повече за неговите стратегии за продажби.”

Работен етап 2 (15'):

- Учителят представя задачата на учениците: "Моля, изпълнете упражнение 2 от Материал 3. (Използвайте въпросите като насока за анализ на материалите (М1).) Използвайте резултатите си, за да отговорите на въпроса „Кои са опорните стълбове на InfoWars?” и попълнете опорните точки. Не е необходимо да анализирате всички материали. Изберете тези, които ви интересуват най-много. Ще направите това в групи.”
- Учителят разделя класа на групи от по четирима ученици.
- В групите учениците анализират материалите (М1) с помощта на М3 и попълват М3, като попълват опорните точки.

Оценка (10'):

- Учителят модерират оценката на анализа. Учителят отново показва М3 и призовава учениците да споделят своите резултати и идеи. Учителят записва резултатите на учениците.
- Предложено решение за М3:
 - 1) Собственик: Алекс Джоунс
 - 2) Какви продукти се предлагат?

- Новини (отдясно): онлайн платформа за новини, статии, видеоклипове, десни в политическо отношение
- Продукти (от лявата страна): онлайн магазин за хранителни добавки, съоръжения за оцеляване, продукти за подготвеност

3) Кои са опорните стълбове на InfoWars?

А) Емоции: страх, омраза, тревога, подозрение

Б) Стратегия за продажба: за всяка заплаха има „решение“, което се продава (напр. оборудване за оцеляване при разпадане на обществото/реда)

В) Конспиративни елементи: „ние“ срещу „те“, тайни заговори, „скрити истини“, нов световен ред, глобалисти

- Учителят обобщава накратко как Алекс Джоунс комерсиализира конспиративните теории, за да увеличи бизнес продажбите си.
- Учителят кани учениците да обсъдят дали тези маркетингови стратегии могат да се смятат за опасни, тъй като могат да имат по-широки обществени последици, като например да насърчават недоверието в институциите и да задълбочават социалните неравенства.

Урок 2 „По-добре да сме подготвени!”

Възрастова група	15-18 години
Цели	• Учениците да могат да приложат маркетинговите стратегии на Алекс Джоунс и в друг контекст. • Учениците да разработят предложения за това как могат да предпазят себе си и другите от поддаване на манипулативни маркетингови стратегии, свързани с конспиративни теории. • Учениците да коментират има ли значение дали хората, които печелят в по-широк смисъл от разпространението на конспиративните теории, действително вярват в тях.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка, ако е преминат предишният урок. Ако не е, учениците могат да прочетат кратък информационен текст за Алекс Джоунс и неговите методи (М2) или учителят да информира учениците за тях. Освен това учителят може да покаже М3 на учениците. Ако обаче учителят не е чувал за Алекс Джоунс преди, е полезно да се запознае с него накратко.

	Освен това, ако учителят не знае какво представляват конспиративните теории, техните характеристики и функции, е полезно да направи известно проучване на конспиративните теории, тъй като понятието не е обяснено в този урок.
Списък с материали	• М1: Материали за InfoWars (вж. урок 1 от този модул) • М4: Създайте свой собствен „Продукт за подготвеност“ Допълнителни материали: • Постери • Моливи

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загряване	Учениците преразглеждат стратегиите за продажби на Алекс Джоунс по забавен начин.	5'
Работен етап	Учениците трябва да приложат знанията си за бизнес модели, свързани с конспиративната теории, за да разработят реклама за свой собствен продукт в стила на Алекс Джоунс.	15'
Оценка	Учениците оценяват взаимно продуктите си и разсъждават върху процеса на тяхното разработване.	15'
Преход	Учениците развиват предложения за това как могат да предпазят себе си и другите от попадане на манипулативни маркетингови стратегии, свързани с конспиративни теории.	10'

Подробно описание на стъпките

Загряване (5'):

- Учителите показват снимки на продукти, които се продават в магазина на InfoWars (М1).
- Учениците работят по двойки. Единият от тях влиза в ролята на продавач, а другият - в ролята на потенциален клиент. Продавачът избира продукт от селекцията (М1) и има две минути, за да се опита да продаде продукта на клиента. След две минути учениците си разменят ролите в двойките.
- След това учителят пита учениците как са се почувствали и какви стратегии са използвали като продавачи. След това учителят накратко преразказва как Алекс Джоунс използва конспиративните теории, за да продава продуктите си в InfoWars.

- Учителят преминава към следващия работен етап: „След като вече научихте много за методите на Алекс Джоунс, днес ще използвате знанията си, за да създадете свой собствен продукт за подготвеност.”

Работен етап (15’):

- Учителят обяснява задачата на учениците: Целта е да създадете реклама или постер за собствен продукт в стила на Алекс Джоунс. Долните въпроси могат да послужат като насоки:
 - За кого е предназначен продуктът? (целева група)
 - Кои емоции, несигурност и конспиративните теории адресирате?
 - За какво е „решение“ вашият продукт?
- Учениците разработват продукт и маркетингова стратегия за своя продукт в малки групи. Учениците трябва да създадат постер/реклама. На постера трябва да има името на продукта, рисунка (скица) и кратък текст, които да информират потенциалните клиенти за продукта и неговите предимства. Учениците могат да използват записките си от предишния урок (M2) за помощ.

Оценка (15’):

- Групите закачат постерите си в цялата класна стая.
- Учителят обяснява процедурата: „Сега имате пет минути, за да се разходите наоколо и да разгледате продуктите на другите. Помислете кой продукт бихте купили.“
- Учениците правят галерийна разходка из класната стая и разглеждат продуктите на групите.
- Учителят пита учениците:
 - Кой продукт бихте купили и защо?
 - Какви стратегии използвахте, за да продадете продукта си и защо?
 - Какви са приликите със стратегиите на А. Дж.?
- Учениците оценяват взаимно продуктите си и дискутират процеса на тяхното разработване.

Преход (10’):

- Учителят пита учениците:
 - Как можете да предпазите себе си и другите от това да станете жертва на манипулативни маркетингови стратегии? Какви съвети бихте дали на другите, за да не се поддадат на тях?
 - Какви са специфичните характеристики на маркетингови стратегии, основани на конспиративна теория?
- Учениците обсъждат или коментират въпросите.

Избор на материали от Infowars

SURVIVAL SHIELD X-2 - NASCENT IODINE

The globalists want you to be run down and unhealthy so they can dominate your life. Fight back with one of nature's greatest essentials.

[Check out the all new Survival Shield X-2 Nascent Iodine Spray here!](#)

Leading the way into the next generation of super high -quality nascent iodine, Infowars Life Survival Shield X-2 is back!

\$39.95

★★★★★ 5.0

143 Reviews

[Add Your Review](#) 5

ONE TIME \$25 SPONSORSHIP

Unlike the Main Stream Media and other big tyrannical organizations, we aren't sponsored by the globalists. We're sponsored directly by you!

Your sponsorship will go directly to supporting the Infowars Crew doing what they do best - fighting against tyranny and revealing the truth while paving the way for Alternative Media around the world.

\$25.00

★★★★★ 5.0

72 Reviews

[Add Your Review](#) 6

⁵ Скриншотове от Infowars, <https://www.infowarsstore.com/health-and-wellness/infowars-life/survival-shield-x-2-nascent-iodine>, accessed: 2024, March 14.

⁶ Скриншотове от Infowars, <https://www.infowarsstore.com/25-sponsorship>, accessed: 2024, March 14.

INFOWARS LIFE SELECT: 1 YEAR

3408 servings of healthy, delicious storable food, drinks and snacks for 365 days for up to 2,000+ calories a day.

\$2,587.00

Be the first to review this product

7

⁷ Скриншотове от Infowars, <https://www.infowarsstore.com/preparedness/emergency-survival-foods/infowars-life-select-1-year>, accessed: 2024, February 14.

Кой е Алекс Джоунс и какво е Infowars?

Алекс Джоунс е противоречивата фигура, която стои зад InfoWars. InfoWars е дигитален канал, по който г-н Джоунс разпространява конспиративни теории, подклажда страхове и продава продукти за подобряване на здравето и оцеляване, които продава в InfoWars. За всяка заплаха, която той изтъква, има решение за продажба. „Подготвящите се“⁸ са важна целева група на InfoWars. Освен това г-н Джоунс е и водещ на радио предаване.

Джоунс е израснал в консервативно семейство в Тексас и отрано развива конспиративни възгледи. Вдъхновен от произведения като „Никой не смее да нарече това конспирация“, той започва медийната си кариера с предаване по кабелната телевизия в Остин, в което популяризира необичайни теории за събития като 11 септември и предполагаемия „нов световен ред“. С нарастването на аудиторията на Джоунс нараства и склонността му да разпространява фалшиви твърдения. Той печели от страховете и притесненията, особено сред своята предимно бяла мъжка аудитория, като популяризира конспиративните теории за правителствено потисничество и предстоящи апокалипсиси.

През последните години обаче проблемите на Джоунс се задълбочават. Срещу него са заведени съдебни дела за разпространяване на невярното твърдение, че стрелбата в Санди Хук⁹ е измама, което доведе до значителни правни последици. Съдилищата в Кънектикът и Тексас постановяват, че Джоунс умишлено ги е оклеветил и осъждат Джоунс да плати обезщетение в размер на 1,5 млрд. долара. Г-н Джоунс подава молба за личен фалит, след като решението става публично достояние. Освен това жалбите за дискриминация на работното място, делото за измама и битката за попечителство с бившата му съпруга допринасят за проблемите му. Г-н Джоунс настоява, че проблемите му са доказателство за това, че глобалистична, лява конспирация, цели да го накара да замълчи. През август 2018 г. Джоунс понася значителен удар, когато му е забранено да присъства в основните платформи на социалните медии, включително Facebook, YouTube, Apple, Spotify, Twitter и Pinterest. През 2023 г. Илон Мъск върна Алекс Джоунс в X.

Задача: Прочетете текста и използвайте информацията, за да попълните първите две ключови точки на МЗ (Кой е собственикът на InfoWars? Какви продукти се предлагат?).

⁸ „Подготвящите се“ са хора, които активно се подготвят за потенциални извънредни ситуации или бедствия, често чрез натрупване на запаси, развиване на умения за оцеляване и създаване на планове за действие в извънредни ситуации, за да гарантират готовността си за различни сценарии, като природни бедствия, икономически срив или обществени размирици.

⁹ Стрелбата в началното училище „Санди Хук“ е масова стрелба, която се случва на 14 декември 2012 г. в Нютаун, Кънектикът, САЩ, когато 20-годишният Адам Ланза застрелва 26 души. Това е една от най-смъртоносните стрелби в училище в историята на САЩ.

Източници:

Brown, N. (2023, November 28). Sandy Hook families who won \$1 billion in damages from Alex Jones offer to settle for at least \$85 million. CNN. <https://edition.cnn.com/2023/11/28/us/sandy-hook-families-settlement-alex-jones/index.html>
Williamson, E. and E. Steel (2018, September 7). Conspiracy Theories Made Alex Jones Very Rich. They May Bring Him Down. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2018/09/07/us/politics/alex-jones-business-infowars-conspiracy.html>
Снимка на Алекс Джоунс, автор: Михаел Зимерман
[https://de.wikipedia.org/wiki/Alex_Jones_\(Radiomoderator\)#/media/Datei:Alex_Jones_Portrait_\(cropped\).jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Alex_Jones_(Radiomoderator)#/media/Datei:Alex_Jones_Portrait_(cropped).jpg)

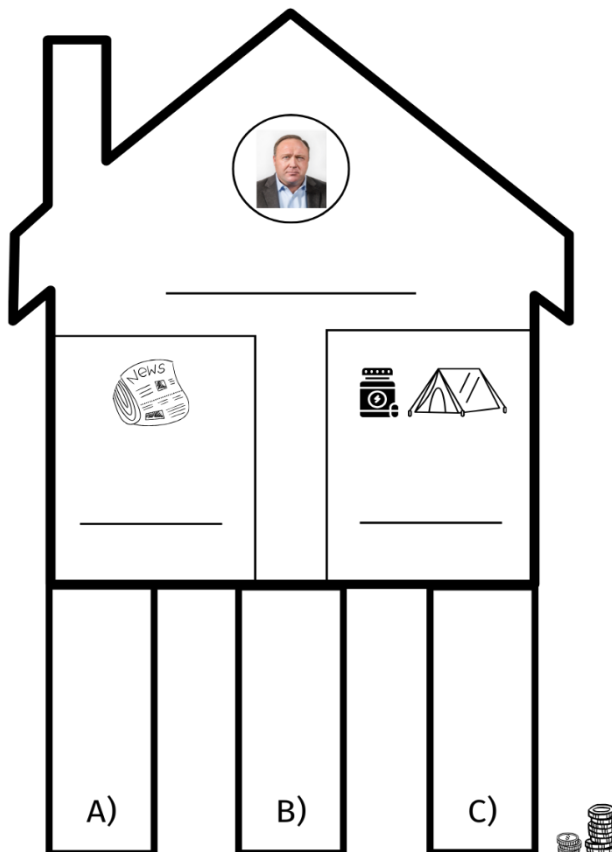
Материал 3

InfoWars под формата на къща

1. Собственик¹⁰

2. Какви продукти се предлагат?

3. Кои са опорните стълбове на InfoWars?

A) Емоции:	B) Стратегия за продажби:	C) Конспиративни елементи:
- Какво изпитвате, когато гледате продуктите? - Какви емоции се провокират?	- В какви ситуации могат да бъдат полезни продуктите? - Какъв вид подобрение обещават продуктите? - За кого са предназначени продуктите?	Какви конспиративни елементи разпознавате?

¹⁰ Източник: Picture of Alex Jones, Originator: Zimmermann, Michael, [https://de.wikipedia.org/wiki/Alex_Jones_\(Radiomoderator\)#/media/Datei:Alex_Jones_Portrait_\(cropped\).jpg](https://de.wikipedia.org/wiki/Alex_Jones_(Radiomoderator)#/media/Datei:Alex_Jones_Portrait_(cropped).jpg)

Създайте свой собствен „продукт за подготвеност“

Задача:

Работите в маркетинговия отдел на InfoWars. Вашите колеги от „Изследване и развитие“ са разработили два нови продукта:

Продукт 1: Супер раница за оцеляване“ е раница, която съдържа важни принадлежности за оцеляване в дивата природа за две до три седмици.

Продукт 2: „Бустер за оцеляване: Формула за оцеляване в кризисни ситуации“ е добавка, която съдържа всички важни витамини и ви дава допълнителна сила и издръжливост по време на криза.

Продукт 3: Предложете свой собствен продукт.

Изберете един продукт и разработете реклама, която да го популяризира. Помислете за тези въпроси, докато създавате рекламата:

- В каква ситуация би бил полезен продуктът?
- Какъв вид подобрение обещава продуктът?
- За кого е предназначен продуктът?

NEW PRODUCT

check what's new

3.2 „Какво правят те?“ Създайте своя собствена конспиративна теория

През последните години конспиративните теории се превръщат в гореща тема. Тя се наложи и като важна тема за младите хора, които трябва да се научат да правят разлика между аргументирано знание и съмнителна информация.

„Какво правят те“ цели да научи учениците как да разпознават конспиративните теории и да ги запознае с рисковете, които конспиративното мислене създава за обществото и за самите тях. ЮНЕСКО определя конспиративната теория като „убеждението, че събитията са тайно манипулирани от могъщи сили с негативни намерения“.

Темата е предназначена за учениците от 8. клас и по-големи. В него могат да участват 6-30 ученици. Продължителността е 4 урока, а може и повече. Уроците могат да бъдат с интервал от една седмица, но е предимство, ако първите два урока се проведат последователно.

Възрастова група	14-18 години
Цели	- Учениците да могат да създадат измислена конспиративна теория, като прилагат общите елементи и реторичните стратегии, използвани в реалните конспиративни теории. - Учениците да анализират разбирането си за това как конспиративните теории могат да повлияят на обществото и на хората, които вярват в тях.
Обща продължителност	180 минути (всеки урок е по 45 минути)
Подготовка	- Разпечатайте материалите „Карти за групова мисия“ и „Кратка информация за Коммос“ за всяка група. - За подготовка по същество по темата за теориите на конспирацията вижте предложенията, изброени по-долу
Списък с материали	- Инструкция за учениците „ Карти за групови мисии“ - Работен материал за Учениците „ Кратко описание на Коммос“ - Материали за презентациите за учениците, напр. флипчарт

Подробно описание на уроците

Насоки за учителите

Обучението започва с ролева игра, в която учениците имат за задача да измислят конспиративна теория. Мястото на действието е измисленият град Коммос. Учениците са разделени на групи от максимум 4 ученици всяка. На групите се дава информация за града и те трябва да се запознаят с начина на мислене на определена група

граждани. Това могат да бъдат работниците в една от клиниките в Градът на прасетата, които се страхуват за своите работни места, пенсионерите в кръчмата, които смятат, че част от града постепенно се превзема от новодошлите от измисленото място „Пажанес“, или жителите, които са притеснени от нощния шум.

Учениците разработват и представят своите теории пред класа. След това класът прави преглед на типичните характеристики на конспиративните теории и разсъждава върху това, което конспиративните теории причиняват на обществото и на тези, които вярват в тях.

Бърза подготовка: Почерпете вдъхновение за дискусия, която да провокира размисъл, като зададете трите въпроса в ChatGPT или подобен инструмент. Добавете, че ще се използва за преподаване и уточнете за кой клас става въпрос. Поискайте предложения за последващи въпроси за това, на което особено искате да обърнете внимание на учениците.

Задълбочена подготовка: Прочетете доклада на ЮНЕСКО „Справяне с конспиративните теории. Какво трябва да знаят учителите“¹¹ или статия за важните и по-малко важните теории на конспирацията, достъпна от независимата организация с нестопанска цел ISD.¹²

Урок 1:

- Като част от подготовката разпечатайте „Картите с групови мисии“ и „Кратко описание на Коммос“, така че всяка група да получи по едно копие.
- Представете програмата и разделете класа на групи от максимум 4 участници.
- Раздайте картите с груповите мисии на групите и материала „Кратко описание на Коммос“.
- Дайте пет минути на учениците да прочетат своите карти с мисии и да се запознаят с материала.
- Помолете учениците да направят Упражнения 1 и 2 (за да се почувстват съпричастни към „своята“ гражданска група).
- След 10 минути: Помолете учениците да преминат към упражнение 2 от картата с груповата мисия.
- Подкрепете групите, като им зададете въпроси като:
 - Кой има полза от лошите събития, които преживява вашата „група граждани“?
 - Има ли някой интерес да помага на извършителите?

¹¹ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381958/PDF/381958eng.pdf.multi>

¹² https://www.isdglobal.org/digital_dispatches/conspiracy-theories-matter-but-not-all-are-meaningful-a-guide-for-analyzing-risks-to-audiences/#

- Накратко, каква е целта на конспирацията?

Урок 2:

- Донесете материалите, които ще бъдат използвани за презентациите на учениците.
- Помолете учениците да подготвят своята презентация. Например можете да използвате „модела на паяка“.
- Помогнете на групите да се съсредоточат върху:
 - Целта на конспирацията.
 - Кой от знаменитостите в Коммос са ключовите играчи и кой им помага?
 - Могат ли групите да включат повече хора в своята теория, без да я направят твърде неправдоподобна?
- Презентацията трябва да бъде готова за следващия урок и да е с продължителност не повече от 5 минути.

Урок 3:

- Всяка група представя презентацията си. Започнете с групите от кръчмата. Продължете с групите за месодобив. Завършете с групите на гражданите.
- След като първите две групи са представили материалите си, помолете класа да обсъди приликите и разликите между двете теории. Продължете по същия начин със следващите.
- Помолете учениците да обсъдят с партньора си какви са приликите между конспиративните теории, представени от групите.
- Дискусия в класа: Разбираемо ли е, че някои хора са убедени в собствените си заблуди?
- Помолете учениците да обмислят за следващия урок дали конспиративните теории носят полза за своите поддръжници.

Урок 4:

- Помолете учениците да обсъдят с партньора си какво характеризира конспиративната теория.
- Дискутирайте мненията в класа.
- След това обсъдете следните три въпроса:
 - 1) Какво е специфичното в начина, по който конспиративните теории се представят от техните поддръжници?
 - 2) Дали конспиративните теории са просто забавни, или могат да имат влияние върху обществото?
 - 3) Дали конспиративните теории носят полза за своите поддръжници?

Последващи възможни варианти:

- Ако класът разполага с повече време, учениците могат да споделят примери, с които лично се сблъскали. Някои от тях могат да имат своя произход в пандемията от COVID-19, вж. статията „QAnon Conspiracy Theory Lands On European Shores“: https://www.youtube.com/watch?v=nbNXMx_xqs4
- Те могат също така да обсъдят дали определени хора често стават последователи, вж. статията „Вярвах в теориите на конспирацията, докато тази ме тласна отвъд“: <https://www.youtube.com/watch?v=gdPbmYAuMs0>
- Трети вариант е темата да се използва като прелюдия към темите за медиите („фалшиви новини“) или критично отношение към на източниците. Започнете с въпроса: Каква е разликата между конспиративна теория и журналистическа/научна хипотеза, според която определена група хора кроят тайни планове, които ще навредят на другите?

КАРТА НА ГРУПОВА МИСИЯ 1:

Работите във фабриката за месо „United Bones“ в Pigs City и се срещате с колегите си за обяд в столовата.

Чудите се защо хората в града говорят негативно за фабриките в района на клиницата. В края на краищата те осигуряват работни места и добри пари за целия град, не на последно място за футболния клуб FC Commos, който всички се надяват, че ще се завърне във Висшата лига. През последните месеци в Pigs City е имало три неприятни инцидента. Хората се оплакват от неприятни миризми, шум и всичко останало. Някои от вас може би са забелязали, че Самуел Е., ПР мениджър на строителна компания, е участвал и в трите неприятни инцидента. Лидерите на рокерите Леон К. и Лукас Б. от Вегетарианската партия в градския съвет са участвали в подстрекателствата срещу клиниците. Това не може да е съвпадение! Но кой стои зад това? Какво са замислили? И какви са техните намерения?

Вашите задачи са:

1. Дайте си имена, които отговарят на това кои предпочитате да бъдете. Запомнете имената си. Поздравявайте се с „Дай ми пет“ (пляскане с ръце), когато изричате имената си последователно.
2. Опитайте се да си представите как изглежда столовата: Направете обща скица.
3. Представете си теория за това, какво правят критиците на Pigs City. Кой в Commos стои зад това? Какъв е техният таен план? Дали някой тайно им помага?

КАРТА НА ГРУПОВА МИСИЯ 2:

От много години живеете под наем на адрес „**PEACEFUL ROAD**” 1 и се срещате като съседни в двора.

Смятате, че напоследък кварталът е станал по-опасен. През нощта се чуват силни шумове от кланиците от другата страна на улицата, звън на метал, падащ върху асфалта, и силно животинско квичене и вопли. Онази вечер един от жителите видял там микробус с надпис „Животни на живо” или „Живи животни”. Миризмата също се е влошила. Имотът ви вече не се поддържа. Не може всичко това да е съвпадение. Но собственикът на имота, Дейвид К. изглежда не се интересува от това. Сякаш някой умишлено притеснява вас, жителите.

Вашите задачи са:

1. Дайте си имена, които отговарят на това кои предпочитате да бъдете. Научете си имената един на друг. Поздравявайте се с „Дай ми пет” (пляскане с ръце), когато изричате имената си последователно.
2. Опитайте се да си представите как изглежда двоят ви: Направете бърза рисунка на двора.
3. Намерете обяснение за следните въпроси, което да има смисъл за групата: Възможно ли е зад всички промени, които виждате, да стои таен план? Какво са замислили? Опитват ли се да ви изплашат, за да се преместите? Или да ви настроят срещу Pigs City? Кой в Commos стои зад този план? Какво им носи това?

КАРТА НА ГРУПОВА МИСИЯ 3:

Вие сте група пенсионери, които се срещат в бар „THE HOLE” ЗА за по бира.

Смятате, че е дразнещо, че все повече хора се местят от Rajanes в града, за да работят в кланиците. Преди няколко години там живееха само 40-50 души в двустайни или малки тристайни апартаменти до Blok City. Сега са няколкостотин. Те са си купили няколко имота точно до Pigs City и на практика управляват района там. Изглеждат безумно с ярките си дрехи и използват силен парфюм, от който другите получават главоболие. Организират диви партита със силна електронна музика. Никой друг не може да живее там. Общината трябва да събори всички стари гадни къщи и да настане там прилични хора! В същото време общината трябва да затвори голяма част от Pigs City, защото миризмата и шумът от фабриките за месо е непоносима. Но, разбира се, собствениците на фабриките са против това. Но вие сте уверени, че някой им помага зад кулисите.

Вашите задачи са:

1. Дайте си имена, които отговарят на това кои предпочитате да бъдете. Научете имената си един на друг. Поздравявайте се с „Дай ми пет” (пляскане с ръце), когато изричате имената си последователно.
2. Опитайте се да си представите как изглежда кръчмата отвътре: Направете бърза рисунка.
3. Намерете обяснение за следните въпроси, което има смисъл за групата: Кой поддържа връзката между Pigs City и Commos? Защо го правят -- какво могат да постигнат? Има ли скрит план, който трябва да бъде осъществен, без обикновените граждани да го осъзнават?

КАРТА НА ГРУПОВА МИСИЯ 1Б:

Работите във фабриката за месо „THE HAPPY SOUSAGE” в Pigs City и се срещате с колегите си, за да обядвате в столовата.

Чудите се защо хората в града говорят лошо за фабриките в района на кланицата. В края на краищата те осигуряват работни места и добри пари за целия град, не на последно място за футболния клуб FC Commos, който всички се надяват да се завърне във Висшата лига. През последните месеци в Pigs City се случиха три неприятни инцидента. Хората се оплакват от неприятни миризми, шум и всичко останало. Някои от вас може би са забелязали, че Самуел Е., ПР мениджър на строителна компания, е участвал и в трите неприятни инцидента. Лидерите на рокерите Леон К. и Лукас Б. от Вегетарианската партия в градския съвет са участвали в подстрекателствата срещу кланиците. Това не може да е съвпадение! Но кой стои зад това? Какво са замислили? И какви са техните намерения?

Вашите задачи са:

1. Дайте си имена, които отговарят на това кои предпочитате да бъдете. Научете имената си един на друг. Поздравявайте се с „Дай ми пет” (пляскане с ръце), когато изричате имената си последователно.
2. Опитайте се да си представите как изглежда столовата: Направете бърза скица.
3. Представете си теория за това, какво правят критиците на Pigs City. Кой в Commos стои зад това? Какъв е техният таен план? Има ли някой, който им помага тайно?

КАРТА НА ГРУПОВА МИСИЯ 2Б:

Живеете под наем в жилище на адрес „PEACEFUL ROAD” 3 от много години и се срещате като съседни в двора.

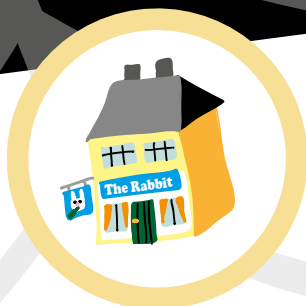
Смятате, че напоследък кварталът е станал по-опасен. През нощта се чуват силни шумове от кланиците от другата страна на улицата, звън на метал, падащ върху асфалта, и силно животинско квичене и вопли. Онези вечер един от жителите видял там микробус с надпис „Животни на живо” или „Живи животни”. Миризмата също се е влошила. Имотът ви вече не се поддържа. Не може всичко това да е съвпадение. Но собственикът на имота, Дейвид К. изглежда не се интересува от това. Сякаш някой умишлено притеснява вас, жителите.

Вашите задачи са:

1. Дайте си имена, които отговарят на това кои предпочитате да бъдете. Научете си имената един на друг. Поздравявайте се с „Дай ми пет” (пляскане с ръце), когато изричате имената си последователно.
2. Опитайте се да си представите как изглежда двоят ви: Направете бърза рисунка.
3. Намерете обяснение за следните въпроси, което да е смислено за групата: Възможно ли е зад всички промени, които виждате, да стои таен план? Какво са замислили? Опитват ли се да ви изплашат, за да се преместите? Или да ви настроят срещу Pigs City? Кой в Commos стои зад този план? Какво им носи този план?

КАРТА ЗА ГРУПОВА МИСИЯ ЗБ:

Вие сте група пенсионери, които се срещат в бирарията „THE RABBIT” на по бира.

Дразни ви фактът, че все повече хора се преместват от Pajanes в града, за да работят в клиниците. До преди няколко години в двустайни или тристайни апартаменти долу до Blok City са живеели само 40-50 човека. Сега са няколкостотин. Купили са няколко имота точно до Pigs City и на практика управляват района там. Изглеждат безумно с ярките си дрехи и използват силен парфюм, от който другите ги боли глава. Организируют дива партита със силна електронна музика. Никой друг не може да понесе да живее там. Общината трябва да събори всички стари скапани къщи и да настане там прилични хора! В същото време общината трябва да затвори големи части от Pigs City, защото миризмата и шумът от месокомбинатите са непоносими. Но, разбира се, собствениците на фабриките са против това. Сигурни сте, че някой им помага зад кулисите.

Вашите задачи са:

1. Дайте си имена, които отговарят на това кои предпочитате да бъдете. Научете си имената един на друг. Поздравявайте се с „Дай ми пет” (пляскане с ръце), когато изричате имената си последователно.
2. Опитайте се да си представите как изглежда кръчмата отвътре: Направете бърза рисунка.
3. Намерете обяснение за следващите въпроси, което да е смислено за групата: Кой поддържа връзката между Pigs City и Commos? Защо го правят -- какво могат да постигнат? Има ли скрит план, който трябва да бъде осъществен, без обикновените граждани да разберат?

КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ ЗА COMMOS

Спонсорство за първия футболен отбор.

Когато първият футболен отбор на Commos играе, за да влезе във Висшата лига, той ще бъде с логото на „The happy sousage”: на фланелките. Фабриката е осигурила спонсорство „в много скъпия край”, казва капитанът на отбора Увили пред вестника. „С тази подкрепа ние изкореняваме източния футбол”, ентусиазира се Увили.

Мистерия за продажбата в Piggy Hills.

Жителите на Piggy Hills са в смут, страхуват се, че договорите им за наем ще бъдат прекратени.

Жителите на Piggy Hills 17 са разгневени, че собственикът на имота Дейвид К. все още отказва да разкрие на кого е продал имота. Ще разкрия това след „няколко месеца”, казва известният собственик на имота. Той добавя, че това са търговски условия при напълно нормална сделка.

Някои хора в град Commos са се обединили. Но кои са те? И какъв е техният таен план? Намерете скритите модели и разкрийте конспирацията.

Да направим
Pigs City **зелен** оазис.
Лукас

Вегетарианска партия

Доброволци боядисват стадиона

Всички 77 служители на месокомбината „Bones united” са там.

Общината трябва да купи още парцели земя, казва говорителят. Ако стадионът на Com-mos иска да оцелее, трябва да се продават повече билети за домакинските мачове заяви пред Местните новини Бенджамин И., собственик на фабриката „United Bones”. Заедно с персонала си той е поел инициативата да освежи сградите и пейките на стадиона.

Някои от нас се чудят защо Лена С., собственик на веригата барове Planet, се придвижва с джип Мерцедес. Ако те е грижа за планетата, не се движиш с кола - камо ли с джип.

(Публикации в групата „Ние от” Commos)

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ - награда.

Кучето ми Бепех умря миналата сряда, след като изяде колбас, който намери на тротоара пред блок 3. Затова бъдете внимателни и не взимайте нищо/не яжте нищо, което намерите. Има награда, ако някой може да помогне за намирането на УВИЕЦА. .

Елиас, X. Blok road 1

(Потърсете на стълбището в имотите на Blok road)

Градската градина не разполага с място.

Общината трябва да закупи повече парцели, казва говорителят.

„Ако градската управа иска да спази обещанието си за безплатни парцели за всички в Commos, които искат да отглеждат биологични зеленчуци, ще се наложи да изкупи големи площи земя.” Това казва Лаура Р, председател на Градската градина.

Тя казва, че сдружението трябва да разочарова много граждани, които искат да имат градина. Лена С, собственик на вегетарианския ресторант Planet Bar, казва, че иска да купува органични зеленчуци, отглеждани на място в парцелите.

Кметът отново е видян да се разхожда из Pigs City със собственика на Build one. Сега нашият кмет Даниел А. отново се разхожда в района на кланицата със строителния предприемач, който предпочита да види целия Commos изравнен със земята, за да може да построи грозните си бетонни блокове и да спечели пари. Дали те са просто добри приятели на приятна разходка и разговор? Едва ли! Кой избира миризливия град на месото за разходка. Какво са замислили?

Реклами в Местни НОВИНИ

ТЕМА НА СЕДМИЦАТА.

Вегетарианска храна от Rajanes.

Planet Bar предлага чудесни, зелени ястия, направени с оригинални зеленчуци от Rajanes.

**3 ястия:
20 евро**

Атака в Rajanes от Мария Ф.

„Ще почистя всичко, което смърди в Commos и кара хората да се чувстват несигурни“. С тези думи заместник-кметът Мария Ф. отговори на въпроса какво има предвид под предизборния си лозунг „Чист Commos“. Това са празни приказки -- казва Увили, говорител на хората от Rajanes в Commos. „Искам да знам дали това съм аз, например аз, за който тя говори“, казва той.

Възможно расистко нападение на Piggy Hills.

В петък вечерта се е стигнало до кавга, когато членове на Bristles нахлули на партито.

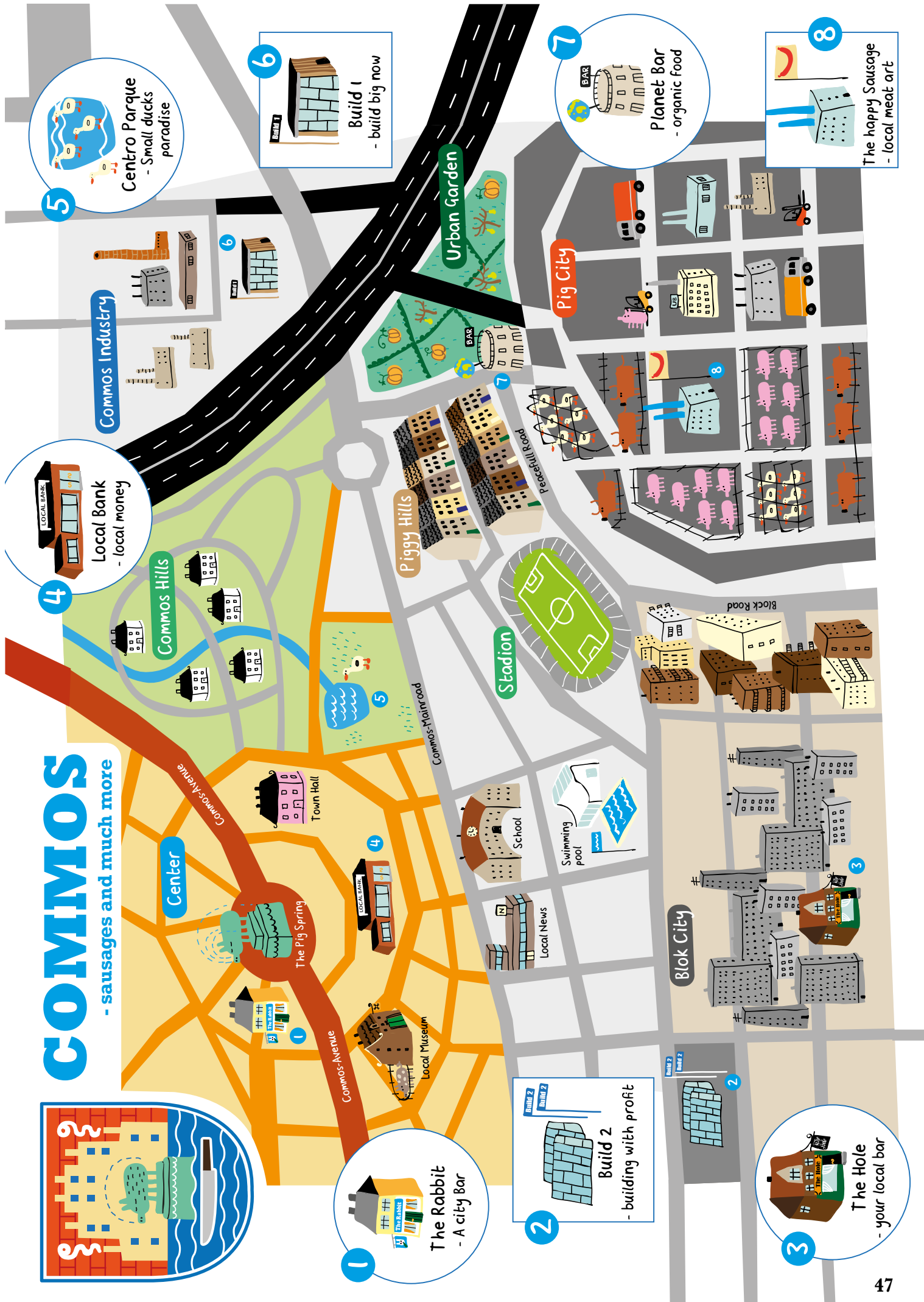
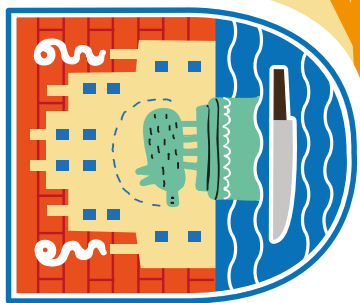
Полицията е трябвало да се намеси, когато през нощта на събота срещу неделя мотоциклетната група „Bristles“ е нападнала трима работници от Rajanes, които работят в кланица. Според очевидец шестима членове на Bristles са прекъснали парти в мазе в Piggy Hills. Bristles имали железни прътове в ръцете си. Очевидецът желае да остане анонимен, но Местни НОВИНИ знае самоличността на лицето.

(Публикация в затворената група Pease road)

Снощи седях на балкона и пуших цигара, когато един камион спря: Двама мъже с шапки и шалове на устата разтоварваха няколко огромни кашона и ги качваха на вагони в Piggy Hills. Беше тъмно, но видях, че в кашоните има дупки за въздух. Тогава започна ужасният шум, който и вие чухте. Сякаш цял куп прасета и пилета се гонеха наоколо, викайки за помощ.

COMMOS

- sausages and much more

5

Centro Parque
- Small ducks
paradise

6

Build 1
- build big now

7

Planet Bar
- organic food

8

The happy Sausage
- local meat art

4

Local Bank
- local money

Commos Hills

Stadium

Piggy Hills

Urban Garden

Pig City

Blok City

Center

The Pig Spring

Town Hall

Local Museum

School

Swimming pool

Local News

1

The Rabbit
- A city Bar

2

Build 2
- building with profit

3

The Hole
- your local bar

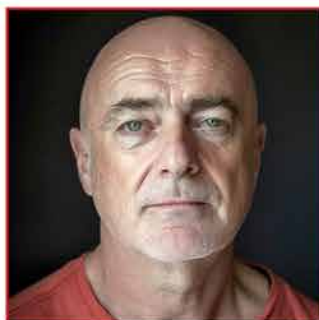
ЗНАМЕНИТОСТИ В КОММОС

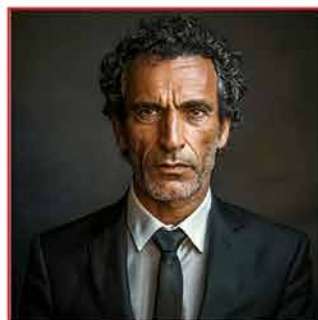
Александър Д.:
Говорител, Фронт за освобождение на животните. Мото: „Да заколим Pigs city“. Живее с Лаура Р.

Анна П.:
Журналист, Коммонски новини, често се вижда в ресторанти с пажанския говорител Увили.

Бенджамин И.:
Собственик на фабриката „Bones united“. Мото: „Ако костите са наред -- кожата няма значение“.

Даниел А.:
Кмет на Коммос, Бизнес партия, Председател на Стадиона. Мото: „Футболът е по-добър от секса“.

Дейвид К.:
Голям собственик на недвижими имоти, напр. Peace road 1-3. Мото: „Парите не миришат“. Живее с Лена С.

Лаура Р.:
Председател на „Градско градинарство“. Живее с Александър Д. Мото: „Градинарствай -- не воювай“.

Лукас Б.:
Общински съветник на М.О, от листата на Вегетарианската партия. Мото: „Зелен Commos“

Джулиан Г.:
Собственик на строителната компания „Build one“ Мото: „Купувай, строй и забогатявай“. Бивш говорител на рокерския клуб „Bristles“.

Лена С.:
Собственик на верига вегетариански ресторанти „Planet Bar“. Мото: „Обичам евтината екология“. Живее с Дейвид К.

Леон К.:
Говорител на рокерския клуб „Bristles“. Уволнен от „The happy sousage“ миналото лято. Мото: „Прасетата вън от Commos“.

Мария Ф.:
Заместник-кмет, избрана от Центристката партия. Омъжена за редактора на местния вестник Макс Ф. Мото: „Чист Commos“.

Макс Ф.:
Редактор, Коммоски новини, Член на Бизнес партията. Женен за Мария Ф.

Миа О.:
Директор на местната банка. Мото: „Бизнесът на Commos е нашия бизнес“. Живее със Софи М.

Самуел Е.:
ПР мениджър на строителната компания Build 2. Мото: „Писна ми от Pigs City“.

Софи М.:
Собственик на фабриката „The happy sousage“. Мото: „Без прасета -- без Commos“. Живее с Миа О.

Увили Х.:
Популярен капитан на първия отбор на Commos и говорител на Rajanes в Commos. Мото: „В дългосрочен план ще победим“.

3.3 Критична медийна грамотност – Конспиративни теории и социални мрежи

Модул 1 „Психологически фактори, определящи споделянето на конспиративни теории”

Теориите на конспирацията все повече се изучават в образователни проучвания в търсене на решение, което доведе и до разбирането за обучението по медийна грамотност като жизнеспособен образователен подход. За да опише разпространението на онлайн дезинформация и конспиративните теории за пандемията COVID-19, СЗО въведе термина „инфодемия“. Образованието, целящо да осведоми гражданите за опасностите от инфодемията, все повече се разглежда като критичен отговор на разпространението на конспиративни медийни наративи. Редица проучвания показват, че учителите са изправени пред избора между това да се справят с конспиративните теории в класната стая или да се опитват да „коригират“ дезинформацията, на която се основават конспиративните убеждения.¹³

Образователната цел на модула е да запознае учениците с основните фактори, които карат хората да вярват в конспиративни теории и с благоприятстващата роля на социалните мрежи:

- Учениците да могат да представят основните причини за своите предположения;
- Учениците да могат да анализират когнитивните изкривявания, които са в основата на обобщенията;
- Учениците да могат да приложат тези свои знания, когато гледат клипове, четат публикации и слушат изказвания;
- Учениците да проявяват себerefлексия, когато се запознават със съдържание в социалните мрежи.

Модулът запознава учениците с предпоставките за конспиративни вярвания и повдига въпроси за това защо хората са склонни към конспиративно мислене. Той цели да насърчи критичното мислене и да обясни защо всеки в съвременното общество не само потенциално, но и реално е атакуван с дезинформация, често преднамерена и манипулативна. Поради пренаситената медийна среда и особено силното влияние на социалните мрежи върху младите хора, темата е важна, защото изследванията и практиката показват, че и младите хора, и възрастните вярват, че могат да управляват и използват информацията по безопасен начин.

В този модул учениците ще се научат да идентифицират и да развият чувствителност към факторите, които стоят в основата на техните обобщения и решения, да оценяват критично и да рационализират решенията си, да анализират когнитивните

¹³ Fabbro, F., & Gabbi, E. (2024). Addressing conspiracy theories through Media and Data Literacy Education. An exploratory case study. *Journal of Media Literacy Education*, 16(1), 19-36. <https://doi.org/10.23860/JMLE-2024-16-1-2>

изкривявания и стабилните предпочитания, които стоят в основата на индивидуалните позиции, да преосмислят знанията си, когато използват съдържание в социалните медии, и да осмислят собствените си действия.

Модулът съдържа два урока по 45 минути. Първият обхваща психологическите фактори, които са в основата на конспиративните вярвания. Той включва примери за когнитивните изкривявания, мястото на ролята и несигурността, груповото мислене и социалната идентичност. Вторият се фокусира върху влиянието на социалните мрежи за изграждането на доверие и конспиративни нагласи.

Урок 1 „Психологически фактори, определящи споделянето на конспиративни теории“

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да се запознаят с психологическите фактори, обуславящи конспиративните вярвания и ролята на социалните мрежи. - Учениците да могат да обяснят как и защо се разпространяват конспиративните теории. - Учениците да обсъдят и анализират какво предразполага хората да подкрепят конспиративни идеи и убеждения.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка. Препоръчително е учителят да се запознае с видеото и въпросите, за да модерират дискусията.
Списък с материали	- Дигитални устройства и достъп до интернет за показване на клип - Визуални средства за представяне на мисловните карти (напр. флипчарт, цветни маркери)

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загряване	Ролята на загряването е да даде на учениците представа за субективното възприятие и защо всеки има своя субективна истина.	10'
Преход	Свързва загряване с работния етап.	5'
Работен етап	Учениците научават за предпоставките, лежащи в основата на конспиративното мислене, и двата основни фактора, които правят хората податливи на	20'

	дезинформация, както и за важната роля на социалните мрежи.	
Оценка	Всяка група ученици споделя в общата група и създава мисловна карта, показваща предпоставките за разпространение на конспиративните вярвания и отчита ролята на социалните мрежи.	10'

Подробно описание на стъпките

Загряване (10'):

- **Споделете кой е любимият ви цвят.** Учителят разделя учениците на двойки и всеки ученик споделя какъв е любимият му цвят и защо, както и представя аргументи в полза на любимия си цвят.
- След това целият клас обсъжда:
 - Как се отнасяте към разликата в личните предпочитания за цвят?
 - Чувствате ли някакъв натиск или конфронтация?
 - Защо?
- Това е личен избор и никой не очаква другите да подкрепят/споделят неговите предпочитания. Цветът е личен избор – това може да бъде свързано с всякакви други теми, дискутирани в обществото. За да се избегнат крайни позиции, осмислянето и себerefлексията са от основно значение:
 - Какво можем да кажем за личния избор в други области?
 - Кога според вас може да възникне конфронтация?

Преход (5'):

- Преживелищното упражнение е свързано с асертивното поведение – всички ние трябва да поставяме и отстояваме своите граници, като същевременно зачитаме границите на другите. Доколкото някои въпроси не предизвикват конфронтация, много въпроси, преценки и позиции разделят и противопоставят хората. Нека да вземем един пример.
- Защо не изпитваме натиск? Защото това е наш избор. Защото всеки има субективни предпочитания и ако е като любимия цвят, ние не преминаваме границите и не се караме.
- Или пък асертивното поведение – спазвайте границите си и уважавайте границите на другите.

Работен етап (20'):

- Учениците гледат следното видео (на английски със субтитри): <https://www.youtube.com/watch?v=vmXjM9ZtIN4> или алтернативно: <https://www.youtube.com/watch?v=rzWQLy2cVhY>

- Забележка: Във видеото се обсъждат предпоставките, които стоят в основата на конспиративното мислене, както и двата основни фактора, които правят хората податливи на дезинформация. В него се обсъжда и важната роля на социалните мрежи. Ако видеото не е налично, може да се използва видео или текст, обясняващ тези понятия.
- Класът се разделя на групи и всяка група трябва да дискутира и да отговори на някои от следните въпроси:
 - Кое прави хората уязвими да приемат информация без проверка на фактите?
 - Кое прави хората субективни в оценката и позицията си?
 - Какво кара хората да споделят някоя конспиративна теория?
 - Каква е ролята на социалните мрежи, които могат да допринесат за конспиративното мислене?
 - Какво прави социалните мрежи влиятелни?
 - Какви примери могат да бъдат дадени от лична гледна точка?
 - Какво можем да направим?
- Учениците трябва да нарисуват веригата на влияние чрез социалните мрежи въз основа на видеото.

Предложено решение: Влияние + неизяснена тема: някой, който е враждебен, застрашаващ → заплахата от лишаване от права + тревога → защита: гняв, търсене на сигурност → влияние (+ хората, които вярват в една, често вярват и в друга конспиративна теория)

Оценка (10’):

- Учителят кани учениците да се опитат да определят (с помощта на ключови думи/фрази) какво стои в основата на нашите убеждения и преценки като цяло и защо всички сме склонни към пристрастия и уязвими към дезинформация, а също и към конспиративни теории, въз основа на проведените дейности и разсъждения. Учениците имат за задача да обяснят и специфичната роля на социалните мрежи.
- Списък с ключови думи за мисловната карта: предварителни очаквания, опасности, ползи, страх, (не)доверие, гняв, групов и социална идентичност, конспиративна теория, роля на социалните мрежи, инфлуенсъри, неизяснена тема, търсене на сигурност/обяснение.
- Учениците отговарят, а учителят създава мисловна карта въз основа на отговорите на учениците.

Урок 2 „Влияние на социалните мрежи върху формирането на доверие и конспиративни нагласи – Аз и социалните мрежи. Собствено проучване!“

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да разиграят срещи с хора, които са привърженици на крайни позиции и да усвоят умения как може да се постъпи с тях. - Учениците да постигнат разбиране защо хората могат да се радикализират. - Учениците да придобият по-задълбочено разбиране за влиянието на социалните мрежи.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка.
Списък с материали	- Дигитални устройства и достъп до интернет за проучването - M1: Материали за неутралната група

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загриване	Обсъждане на популярна тема в социалните мрежи с цел създаване на интерес сред учениците	5'
Работен етап 1	Учениците да се подготвят, за да симулират среща с хора, които са привърженици на крайни позиции.	20'
Работен етап 2	Привържениците и противниците представят своята позиция. Неутралната група се опитва да „смекчи“ дискусията.	10'
Оценка	Учениците споделят и обмислят опита си.	10'

Подробно описание на стъпките

Загриване (5'):

- Учениците обсъждат и припомнят кои са най-разпространените и „горещи“ теми в социалните мрежи, с които са се сблъскали напоследък:
 - Каква е степента на връзките с официалните новини и социалните теми, обсъждани в медиите?
 - На какви полярни позиции са се натъкнали?

Работен етап 1 (20'):

- Учителят разделя класа на три групи.
- Задачата на всяка група е да проучи конспиративната теория за плоската Земя от определена гледна точка и да се подготви да защити позицията си:
 - Група 1 Привърженици на плоската Земя
 - Група 2 Противници на плоската Земя
 - Група 3 Неутрални.
- Групи 1 и 2 трябва да търсят в интернет аргументи в подкрепа на своята роля и да подготвят 1-2 минутно обосновано аргументиране на позицията.
 - Група 1 може да използва тези примери.
<https://www.youtube.com/watch?v=BHFVyrEgBfo>
 или <https://www.youtube.com/watch?v=zgchNjPmMEs>.
 - Група 2 може да използва тези примери
<https://www.youtube.com/watch?v=JxLdAkmRgJg>
 - Група 3 обсъжда и си припомня основните точки от мисловната карта от предишния урок или може да получи М1. Може също да потърси информация в интернет за това как да разговарят с плоскоземците (напр. <https://www.youtube.com/watch?v=MYnjzsjeMK8>).
- Алтернативни конспиративни теории:
 - Пандемията от COVID-19 не е случайност, а отдавна планирано събитие.
 - Голяма замяна.
 - Най-добрият начин е предварително проучване за тема, която представлява интерес за учениците и с която те са запознати
- Всяка група разполага с 15 минути за търсене на информация и с 5 минути за обобщаване на основните си точки и най-убедителни аргументи.

Работен етап 2 (10'):

- Трите групи имат думата, за да представят своите позиции.
- Дискусията може да бъде модерирана с ограничение във времето (напр. 1-2 минути за представяне) или да бъде оставена отворена с оглед симулиране на реална ситуация.

Оценка (10'):

- Учениците споделят и осмислят своя опит. Могат да се използват следните въпроси:
 - Как се почувствахте?
 - Какво подкрепя вашата позиция – предварителни знания/вярвания? Какви са те?

- Внасяте ли нещо ново в спора, насочвате ли се към това, което сте чули или просто използвате предишната си позиция?
- Променихте ли позицията си по някакъв начин? Защо (независимо дали отговорът е „да“ или „не“)?
- Какво научихте?
- Как можете да приложите това, което сте научили?

Материал 1

Материал за неутралната група:

Как да говорим с привържениците на Плоската земя и наноботите във ваксините?

5 Нарастването на отричането на науката, включително убежденията, че Земята е плоска или че ваксините срещу COVID-19 съдържат наноботи, поставя значителни предизвикателства пред обществото. Ако доскоро подобни идеи изглеждаха маргинални, пандемията от COVID-19 открии разделението между тези, които се доверяват на науката, и тези, които я отхвърлят. Това накара изследователите да
10 проучат как да взаимодействат ефективно с отричащите науката.

Не е достатъчно да използваме само факти

Традиционно рационалният подход се основава на представянето на неопровержими факти и статистически данни. Тази стратегия обаче до голяма степен се проваля. Философът Лий Макинтайър в книгата си „ [Как да разговаряме с отричащите науката](#)“
15 изтъква, че отричането се дължи не на липсата на информация, а на недоверието. *"Живеем в култура на отричането, в която хората казват неща, за които не могат да бъдат държани отговорни "*, посочва изследователят. Той подчертава, че преодоляването на това недоверие изисква съпричастност, търпение и разговори лице в лице, а не бомбардиране на хората с доказателства.

20 Разбиране на отричането на науката

Макинтайър идентифицира пет общи черти на отричането на науката: избирателно използване на доказателства, вярването в конспиративни теории, нелогични разсъждения, разчитане на фалшиви експерти и приемането, че несвършените обяснения обезсилват противоположните възгледи. Той твърди, че оспорването на
25 тези убеждения често застрашава идентичността на човека, което го прави устойчив на промяна. На Международната конференция за Плоската земя през 2018 г. в Денвър Макинтайър отбеляза, че плоскоземците не вярват на авторитети, но силно ценят личния опит. Техните убеждения са свързани не толкова с доказателства, колкото със социалната идентичност. Много от присъстващите са преживели травма или
30 отхвърляне и са намерили смисъл в своя плоскоземен мироглед. *„Отричането на науката няма нищо общо със съмнението, то се корени в недоверието“*, смята Макинтайър.

Нов подход

Затова Лий Макинтайър решава да промени подхода си. *„Ако съм бил прав, ще се
35 окаже, че всичко, свързано с плоската Земя, изобщо не почива на „доказателства“.* *Те са били просто огромна рационализация за социалната идентичност на тези хора. Това обяснява защо плоскоземците приемат толкова лично опитите за оспорване на техните убеждения. Това, което те имат, не е просто убеждение. То е тяхната същност, то обяснява кои са те “*, пише изследователят. Вместо да обсъжда
40 безкрайно доказателствата, Макинтайър премества фокуса си върху разбирането на

Материал 1

емоционалните корени на тези вярвания. Той открива, че емпатията и искреното любопитство към живота им са по-ефективни от конфронтацията.

По подобен начин Глеб Ципурски в статия за [Scientific American](#), подчертава, че изграждането на доверие чрез уважение и междуличностна връзка е ключът към
45 смисления диалог с отричащите науката. В обобщение, взаимодействието с отричащите науката изисква да се излезе извън рамките на фактите и да се обърне внимание на емоционалните и социалните фактори, които са в основата на убежденията. Доверието, съпричастността и търпението, са от съществено значение за насърчаване на продуктивни разговори. Тази версия запазва основните идеи, като
50 същевременно е по-сбита и по-лесна за проследяване. „Ако някой отрича неоспорими факти, можете спокойно да предположите, че емоциите му са тези, които го отклоняват от реалността. Ето защо, трябва да разгърнем способността си за емпатия, което означава да се опитаме да разберем емоциите на другите хора, да определим какви емоционални блокажи може да им пречат и да ги карат да си
55 заравят главата в пясъка,“ пише Глеб Ципурски.

„Аксиома в комуникацията на науката е, че не можеш да убедиш човек, който отрича науката, в нещо единствено с помощта на факти. На повечето хора, които отричат науката, не им липсва информация. На тях им липсва доверие. А доверието трябва да се изгражда с търпение, уважение, съпричастност и междуличностна
60 връзка“, обобщава Лий Макинтайър.

Модул 2 „Образование и медийна грамотност”

Този модул е предназначен да помогне на учениците да анализират и критично да оценяват медийното съдържание, да разбират механизмите на медийно влияние и да развиват умения за отговорно ориентиране в сложния медиен пейзаж. В епоха, в която информацията безпроблемно преминава през различни платформи и няма граници, способността за критично отношение към медиите е от съществено значение за информирано участие в обществото. По време на модула учениците ще навлязат в няколко основни теми, за да получат цялостно разбиране за това как медиите формират убежденията и възприятията:

- Разпространение на информация и създаване на наративи: Ще разгледаме как медийните канали служат като основни източници на информация, формиращи общественото разбиране чрез представяне на проблемите в специфичен контекст и наративи.
- Влияние на определянето на дневния ред: Учениците ще научат как медийните канали влияят на обществения дискурс, като дават приоритет на определени теми, а други оставят на заден план, насочвайки обществените приоритети и възприятия.
- Техники за убеждаване в медиите: Темата ще обърне внимание на инструментите и методите, използвани от медиите като емоционални призови, тон, образи и език, за да се повлияе на реакциите и поведението на аудиторията.
- Влияние върху културните норми и ценности: Ще бъде разглеждана ролята на медиите за формирането на обществени норми, стереотипи и културни ценности, особено влиянието им върху идентичността, приобщаването и представянето.
- Предизвикателствата на дигиталните медии: В центъра на вниманието ще бъдат сложните проблеми на дигиталните медии, включително появата на „ехо камери“ и „филтърни балони“, които засилват предубежденията.
- Противоположна роля на медиите: Ще бъдат анализирани разследващата журналистика и проверката на фактите като инструменти за оспорване на авторитети и предоставяне на алтернативни гледни точки.

Образователни цели:

- Развиване на умения за селективно медийно ползване: Изграждане на умения у учениците за критичен анализ на медийното съдържание и селективен подход при възприемане на информацията.
- Разкриване на фалшиви новини: Обучение на учениците за разпознаване на дезинформация и фалшиви новини чрез използване на методи за проверка на факти и достоверни източници.
- Подобряване на оценката на информацията: Усъвършенстване на способността на учениците да оценяват точността, предубедеността и надеждността на информацията, с която се сблъскват.

- Модулът е структуриран в два 45-минутни урока, всеки от които е посветен на конкретен аспект на медийната грамотност:
- Урок 1: Ролята на медиите за формиране на убеждения. Този урок запознава учениците с начините, по които медиите влияят върху обществените възприятия, като се фокусира върху идентифицирането на фалшиви новини и използването на техники за проверка на фактите, за да се провери информацията. Чрез увлекателни дискусии и дейности учениците ще се упражняват в оценяване на новинарски истории и идентифициране на потенциални изкривявания или неточности.
- Урок 2: Развенчаване на митове и изграждане на критично мислене. Вторият урок разглежда процесите на развенчаване на митове и филтриране на информация. Учениците ще се научат да оценяват критично твърдения, да правят разлика между достоверни и подвеждащи източници и ще усъвършенстват уменията си за критично мислене. Упражненията включват анализ на казуси с развенчани митове и създаване на стратегии за отговорно споделяне на информация онлайн.

В края на този модул учениците ще притежават инструментите и увереността да подхождат критично и осъзнато към медиите. Те ще бъдат по-добре подготвени да се ориентират в богатия на информация свят, да правят информиран избор за съдържанието, което ползват и да допринасят положително за медийната екосистема.

Урок 1 „Ролята на медиите за формиране на убежденията“

Възрастова група	15-18 години
Цели	• Изграждане на умения за селективен подход при възприемане на информация от медиите. • Учениците да могат да откриват фалшиви новини, като използват методи за проверка на фактите. • Подобряване на способността на учениците да оценяват информацията, която достига до тях.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Учителят подготвя презентация за ключови аспекти, описващи ролята на медиите за формирането на убеждения: • Разпространение на информация: Медиите предоставят новини, анализи и гледни точки, които влияят върху начина, по който хората възприемат реалността и изграждат убеждения. • Определяне на дневния ред: Медиите определят приоритетните въпроси, като насочват общественото

	внимание и формират това, което обществото смята за важно. • Убеждаване и рамкиране: Медиите използват езика, визуализацията и тона, за да предизвикат емоции и да оформят интерпретациите на аудиторията. • Културна социализация: Медиите утвърждават културни норми, ценности и идеологическо разбиране за приемливо социално поведение. • Ехо камери: Дигиталните медии дават възможност за селективно потребление на съдържание, което потенциално засилва съществуващите убеждения и ограничава различните перспективи. • Роля на отговорността: Медиите оспорват властта чрез разследваща журналистика, критичен анализ и проверка на фактите. • Динамика на представителството: Медиите формират културни наративи, като изобразяват идентичността на групи, влияейки върху обществените възприятия и стереотипи.
Списък с материали	• М1: Работен лист за медийна грамотност • М2: Самооценка на възприемането на медийната информация

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загряване	Учителят представя темата: Ролята на медиите за формиране на убежденията.	5'
Работен етап 1	Учениците обсъждат ролята на медиите за формирането на мнения и убеждения.	10'
Преход	Учителят обяснява значението на медиите за формирането на убежденията на хората.	5'
Работен етап 2	Учениците могат да прилагат стъпките за проверка, представени в работен етап 1.	15'
Оценка	Учениците разсъждават върху темата на урока, като попълват самооценка за възприемане на медийната информация	10'

Подробно описание на стъпките

Загряване (5')

- Учителят представя темата: „Над 70 процента от европейците редовно се натъкват на фалшиви новини. Честотата, с която биваме облъчвани с фалшиви новини, и техният потенциал да влияят на начина, по който мислим, как гласуваме и в какво вярваме, ги превръщат във важен въпрос в съвременното общество. Публикуването и споделянето на фалшиви новини става по-лесно в един все по-дигитален свят, а социалните мрежи играят голяма роля за това.“¹⁴
- Учителят пита учениците:
 - Дайте пример новините, за които сте сигурни, че са фалшиви.
 - Как разбрахте, че това е фалшива новина или че тя съдържа частично невярна информация?
- Отговорите се обобщават, например в мисловна карта, за да се сравнят с основните стъпки за проверка на информацията на следващия етап.

Работен етап 1 (10')

- Учителят представя основните стъпки за проверка на информацията в медиите:
 - **Проверка на източника:** Къде се споделя новината? Дали това е авторитетна новинарска организация, личен блог или сатиричен сайт? Авторитетните източници на новини са склонни да изграждат доверие, докато неизвестни или непознати сайтове може да са по-малко надеждни.
 - **Търсене в няколко източника:** Проверете други източници, за да видите дали същата история е съобщена на друго място. Ако става въпрос за важно новинарско събитие, то трябва да бъде отразено от множество авторитетни източници.
 - **Проверка на автора:** Кой е авторът? Има ли история на достоверна информация?
 - **Проверка на датата:** Фалшивите новини често се появяват отново с остаряла информация, представена като актуална. Уверете се, че новините, които виждате, са актуални.
 - **Доказателства:** Предоставя ли материалът доказателства в подкрепа на своите твърдения? Потърсете цитати от експерти, официални документи или връзки към други надеждни източници.
 - **Тон и език:** Фалшивите новини често използват преувеличен език, сензационни заглавия и разчитат на емоционална манипулация, за да

¹⁴ <https://www.statista.com/topics/5833/fake-news-in-europe/>

привлекат вниманието. Отнасяйте се скептично към статии, които звучат прекалено драматично или пристрастно.

- **Уебсайтове за проверка на фактите:** Използвайте уебсайтове за проверка на факти като Snopes, FactCheck.org, за да проверите точността на информацията. Тези сайтове са специализирани в развенчаването на фалшиви твърдения и слухове.
- **Проверка за несъответствия:** Потърсете несъответствия в самия материал или между различни източници. Фалшивите новини могат да съдържат противоречива информация или логически грешки.
- **Подлагайте на съмнение собствените си пристрастия:** Осъзнайте собствените си пристрастия и как те могат да повлияят на възприемането на новините.
- **Забележка:** Тези точки могат да се разпространят като брошура или презентация за учениците.

Преход (5')

- Следващата задача на учителя е да обясни значението на медиите за формирането на убежденията на хората:
 - „Медиите играят решаваща роля за формирането на убежденията, нагласите и възприятията на хората за заобикалящия ги свят. Като основен източник на информация за много хора, медиите имат силата да поставят на преден план проблеми, да оформят наративи и да влияят на обществения дискурс. Те могат да утвърждават културни норми, да оспорват стереотипи и да предоставят платформа за изява на различни мнения.
 - Чрез определянето на дневния ред медиите определят какво хората смятат за важно, като дават приоритет на определени теми. Начинът, по който историите са оформени - с помощта на езика, визуализацията и тона - влияе върху начина, по който аудиторията интерпретира и реагира на информацията, като често предизвиква специфични емоции или реакции. Освен това, разпространението на дигиталните медии засили влиянието им, позволявайки на хората да подбират съдържанието си и да създават среда, подобна на „ехо камери“, която засилва съществуващите убеждения.
 - Въпреки че медиите имат огромен потенциал да образуват и информират, те носят и отговорността да насърчават точността, справедливостта и приобщаването. Способността им да формират убеждения подчертава необходимостта от критична медийна грамотност, която да гарантира, че хората могат да оценяват медийното съдържание по осъзнат начин и да вземат информирани решения.”

Работен етап 2 (15')

- Учителят разделя класа на малки групи и ги пита:
 - Истина или фалшива новина? „Швейцария: Забраната за носене на бурки ще влезе в сила от 1 януари 2025 г., а нарушителите могат да бъдат глобени с до 1000 швейцарски франка (приблизително 1060€).“
 - Източник: <https://www.hindustantimes.com/world-news/swiss-burqa-ban-to-take-effect-from-january-1-what-are-the-exceptions-101731037833556.html>
- Забележка: Ако английският език представлява езикова бариера, заменете примера с друг.
- Учениците работят в малки групи (3-5 души) и използват стъпките за проверка, представени в работен етап 1.
- Учениците представят отговорите на всяка група и сравняват отговорите си.

Оценка (10')

- Учениците попълват М1 и/или М2.
- Въз основа на отговорите им учителят кани учениците да помислят върху следните въпроси:
 - В кои области на медийната грамотност се чувствате уверени?
 - Какви стъпки можете да предприемете, за да подобрите уменията си за критично мислене и оценка на медиите?
 - Има ли конкретни навици, които можете да възприемете, за да избегнете влиянието на пристрастия или филтърни балони?
 - Напишете едно или две действия, които можете да предприемете, за да подобрите способността си да възприемате и оценявате критично медийната информация.

Материал 1

Работен лист за медийна грамотност

Част 1: Преглед на основните понятия

Попълнете празните полета с правилните термини въз основа на наученото за ролята на медиите за формиране на убеждения!

- 1) Медиите служат като основен източник на _____ за хората, предоставяйки новини, анализи, мнения и гледни точки.
- 2) Способността на медиите да дават приоритет на определени въпроси пред други се нарича _____.
- 3) Начинът, по който дадена медия оформя дадена история, използвайки език, визуални средства и тон, за да повлияе на интерпретацията на аудиторията, е известен като _____.
- 4) Медиите играят съществена роля в подпомагането на хората да възприемат обществените _____ и _____ чрез процеса на социализация.
- 5) Създаването на ехо-камери и филтърни балони в дигиталните медии може да засили _____ убеждения, като излага индивидите предимно на информация, която съответства на техните възгледи.
- 6) Разследващата журналистика и проверката на фактите допринасят за ролята на медиите като _____ срещу властта и авторитета.

Част 2: Вярно или невярно

Прочетете твърденията по-долу и определете дали са верни или неверни. Оградете отговора си с кръгче.

- 1) Медиите могат да влияят върху общественото възприятие на определени групи, идентичности и преживявания чрез своите репрезентации. (Вярно/ Невярно)
- 2) Определянето на дневния ред се отнася до способността на медиите да забавляват аудиторията си чрез сензационно съдържание. (Вярно / Невярно)
- 3) Рамкирането включва оформяне на историите по начин, който може да предизвика определени емоции или да повлияе на убежденията. (Вярно / Невярно)
- 4) Ехокамерите се появяват когато медиите излагат хората на различни противоречиви гледни точки. (Вярно / Невярно)
- 5) Противодействащата роля на медиите се фокусира върху това да държат правителствата и институциите отговорни, като предлагат алтернативни гледни точки и поставят под въпрос доминиращите наративи. (Вярно / Невярно)

Част 3: Медияен анализ

Изберете материал от една медия (напр. новинарска статия, телевизионно предаване, публикация в социалните мрежи или реклама) и отговорете на въпросите по-долу.

- 1) Какво е основното послание или тема на медията?
- 2) Какви техники се използват за убеждаване или въздействие върху аудиторията? (напр. език, образи, тон, рамкиране)
- 3) Забелязвате ли някаква потенциална пристрастност или специфичен дневен ред в начина, по който е представена информацията? Обяснете.
- 4) Как медийното представяне формира убежденията ви по темата или въпроса?

Материал 2

Самооценка на възприемането на информацията в медиите

За всяко от твърденията по-долу, оценете себе си по скалата от 1 до 5: 1 = Напълно несъгласен / 2 = Несъгласен / 3 = Неутрален / 4 = Съгласен / 5 = Напълно съгласен

Част А: Критичен анализ на медийното съдържание

- Активно поставям под въпрос целта и достоверността на медийното съдържание, което ползвам.
- Мога да идентифицирам потенциални пристрастия в новинарски статии, предавания или публикации в социалните мрежи.
- Разбирам техниките, които медиите използват, за да създават истории и да влияят на аудиторията.
- Оценявам дали медийните източници предоставят балансирани гледни точки по даден въпрос.

Част Б: Осъзнаване на влиянието на медиите

- Разпознавам как медиите формират културните норми и ценности в обществото.
- Осъзнавам как медийното представяне на пола, расата и други идентичности влияе върху стереотипите.
- Преценявам как моите убеждения и мнения могат да бъдат повлияни от медиите, които ползвам.
- Разбирам как ехо-камерите или филтърните балони могат да ограничат излагането ми на различни гледни точки.

Част В: Медийна грамотност и осъзнато ползване

- Оценявам критично надеждността на информацията, публикувана в социалните мрежи.
- Проверям информацията, като използвам няколко източника, преди да си изградя мнение или да споделя съдържание.
- Мога да правя разлика между фактическо отразяване, мнения и пропаганда в медийното съдържание.
- Активно търся алтернативни гледни точки, за да разширя разбирането си за проблемите.

Част Г: Ангажираност и въздействие

- Осъзнавам как езикът, тонът и визуалните елементи в медиите влияят на емоционалните ми реакции.
- Мисля за социалното и културното въздействие на съдържанието, което споделям онлайн.
- Опитвам се да избягвам разпространението на непроверена или потенциално подвеждаща информация.
- Използвам медиите като инструмент за информиране, а не като единствен източник на истина.

Урок 2 „Развенчаване на митове и погрешни схващания“

Възрастова група	15-18 години
Цели	Учениците да се запознаят с особеностите на съвременните митове и причините за тяхното съществуване. Учениците да развият умения за разграничаване на митовете от реалната информация. Учениците да усвоят стратегии за развенчаване на митове.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Учителят трябва да е запознат с някои ефективни стратегии за развенчаване на митове: • Представяне на фактологична, основана на доказателства информация от достоверни източници. • Проследяване на причината, довела до съществуването на мита. • Използване на ясен и достъпен за аудиторията език. • Подчертаване и коригиране на често срещаните погрешни схващания. • Използване на визуални средства за подобряване на разбирането. • Насърчаване на критичното мислене и оценката на източниците. • Осъзнаване на емоциите и убежденията, свързани с мита. • Използване на техниката „разказване на истории“, за да стане информацията разбираема. • Общуване с аудиторията, отговаряне на въпроси и притеснения. • Моделиране на критично мислене и навици за здравословно ползване на информация.
Списък с материали	• М1: Как да проверим дали информацията е мит или истина • М2: Стратегии за развенчаване на митове (Тест)

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загрбяване	Учителят представя темата на урока: Развенчаване на митове и погрешни схващания	5'
Работен етап 1	Учениците обсъждат съвременните митове и защо може да е необходимо да ги развенчаем.	10'
Преход	Учителят представя стратегии за развенчаване на митове.	5'
Работен етап 2	Учениците работят в малки групи от 3 до 5 души, за да разграничат на практика митовите от реалната информация, като използват М1.	15'
Оценка	Учениците преглеждат наученото, като използват М2	10'

Подробно описание на стъпките

Загрбяване (5')

- Учителят започва с въпроса: „Мит ли е това или не? – Алтернативните методи на лечение винаги са по-ефективни и по-безопасни от конвенционалната медицина.“
- Учителят разделя класа на две групи – първата група твърди, че това е вярно, а втората група поддържа убеждението, че това е мит.
- Учениците излагат накратко основните си аргументи.

Работен етап 1 (10')

- Учителят пита учениците какви съвременни митове познават и защо може да има нужда от развенчаването им.
- Учителят дава задача: „Моля, посочете други митове, които са актуални за съвременния човек.“
- Например: Чупакабра, Слендърмен, държавни тайни (като фалшификация на кацането на Луната или конспиративни теории за 11 септември), тайни общества (като илюминати), като Йети [Hunting Bigfoot: Uncovering the Elusive Truth \(S4\) | History's Greatest Mysteries \(youtube.com\)](#), чудовището от Лох Нес [Loch Ness Monster Conspiracy EXPOSED | History's Greatest Mysteries \(Season 4\) \(youtube.com\)](#) и др.)

Преход (5')

- Учителят представя някои ефективни стратегии за развенчаване на митове.

Работен етап 2 (15`)

- Учениците работят в малки групи от 3-5 души, за да разграничат на практика митовете от истинската информация, като използват М1.

Оценка (10`)

- Учениците преглеждат наученото с помощта на М2.

Материал 1

Как да проверим дали информацията е мит или истина?

Проверка на източника: Проверете дали източникът на информация е надежден и авторитетен. Потърсете информация от утвърдени медии, учени, правителствени организации или други надеждни източници.

Проверка на фактите: Проверете информацията спрямо други надеждни източници или факти. Това може да включва проверка на официални статистически данни, научни изследвания или други надеждни източници.

Проверка за съответствие с логиката и здравия разум: Ако информацията звучи прекалено ясно, прекалено необичайно или прекалено невероятно, може да е необходима допълнителна проверка. Използвайте здравия си разум, за да прецените дали информацията е разумна и логична.

Проверете контекста: Понякога информацията може да бъде изкривена или изопачена, ако е извадена от контекста. Уверете се, че сте разбрали пълния контекст на информацията, преди да направите обобщение за нея.

Консултирайте се с експерти: Понякога е полезно да се консултирате с експерти в съответната област, които могат да ви помогнат да оцените надеждността на информацията.

След като извършите тези стъпки, ще имате по-ясна представа дали дадена информация е мит или истина. Винаги е важно да бъдете критични и да проверявате информацията, преди да я приемете за вярна.

Материал 2

Стратегии за развенчаване на митове (Тест)

Част 1: Множествен избор

Изберете правилния отговор за всеки въпрос.

- 1) Кое от следните НЕ е ефективна стратегия за развенчаване на митове?
 - а) Предоставяне на фактическа информация от достоверни източници.
 - б) Използване на професионален жаргон за демонстриране на експертни познания.
 - в) Подчертаване на често срещани погрешни схващания и разясняването им.
 - г) Насърчаване на критичното мислене и скептицизма.
- 2) Защо е важно да се обърне внимание на първопричината за даден мит или погрешно схващане?
 - а) За да се създадат емоционални реакции, които да затвърдят мита.
 - б) За да се разбере какво прави мита по-близък до аудиторията.
 - в) За да се предотврати повторното възникване на мита, като се обърне внимание на неговия произход.
 - г) За да се установи използваният език, който обърква аудиторията.
- 3) Каква е ролята на визуалните средства при развенчаването на митове?
 - а) Служат за отвлечане на вниманието от фактическите доказателства.
 - б) Опростяват сложната информация и подсилват ключовите моменти.
 - в) Разчитат по-скоро на емоциите, отколкото на логиката.
 - г) Те не са необходими, ако текстът е изчерпателен.
- 4) Как разказването на истории може да бъде ефективен инструмент за развенчаване на митове?
 - а) Като направи мита по-разбираем и правдоподобен.
 - б) Като предизвиква емоции и представя информацията в запомнящ се формат.
 - в) Като обърква аудиторията с ненужни подробности.
 - г) Като замества фактическите доказателства със забавни наративи.
- 5) Защо емпатията е важна при преодоляването на митове?
 - а) Защото помага за развенчаване на митове, без да се съобразява с емоциите на аудиторията.
 - б) Защото отразява емоционалната инвестиция и спомага за разбирането.

Материал 2

в) Защото обезкуражава критичното мислене, като апелира към чувствата.

г) Защото създава по-силни емоционални връзки с мита.

Част 2: Вярно или Невярно

Прочетете всяко твърдение и определете дали е вярно или невярно.

- 1) Визуалните средства като диаграми и инфографики не са полезни при представянето на информация.
(Вярно/ Невярно)
- 2) Обръщането на внимание на често срещани погрешни схващания може да помогне за изясняване на причините, поради които те са неточни.
(Вярно / Невярно)
- 3) Използването на недостъпен език и технически термини може да отблъсне аудиторията.
(Вярно / Невярно)
- 4) Насърчаването на критичното мислене помага на аудиторията да идентифицира логическите грешки и да оцени достоверността.
(Вярно / Невярно)
- 5) Ангажирането на аудиторията и насърчаването на дискусия може да попречи на усилията за развенчаване на митове.
(Вярно / Невярно)

Част 3: Кратък отговор

Отговорете на следните въпроси с едно - две изречения.

- 1) Защо е важно да се използват достоверни източници когато се предоставя фактическа информация?
- 2) Как ангажирането на аудиторията допринася за ефективното развенчаване на митове?
- 3) Каква е ролята на емоциите и убежденията в разпространението на митовете?
- 4) Как да дадем пример на другите, за да станат по-критични към информацията, която ползват?

Модул 3 „Критична медийна грамотност“

Критичната медийна грамотност е способността за критичен анализ, тълкуване и оценка на медийно съдържание в различни платформи, разбиране на неговата конструкция, цел и социокултурния контекст, в който то съществува. Тя се простира отвъд основната медийна грамотност, за да обхване осъзнаването на динамиката на властта, пристрастията, и икономическите, политическите и идеологическите сили, формиращи медийните наративи.

Бързото развитие на дигиталните медии направи критичната медийна грамотност основополагаща за ориентирането в дезинформацията и пропагандата. Това умение помага на хората да разпознават достоверните източници, да деконструират медийните послания и да поставят под въпрос доминиращите наративи, като им дава възможност да участват в информиран обществен дискурс и да държат отговорни властовите структури – ключови компоненти на активното гражданство в демократичните общества. Съвременните медии често използват манипулативни техники, за да формират мнения и поведение. Критичната медийна грамотност учи хората да разпознават реторичните стратегии, ефектите на рамкирането и когнитивните изкривявания, като насърчава скептицизма и намалява податливостта към такива тактики.

За младите хора, които са особено повлияни от дигиталните платформи, интегрирането на критична медийна грамотност в образованието насърчава критичното мислене, дигиталната отговорност и устойчивостта срещу дезинформацията. Като се опира на психологията, социологията и комуникационните науки, критичната медийна грамотност помага на хората да разберат как медиите влияят на възприятията им. Тя намалява тревожността от поляризиращото съдържание, разширява перспективите, като смекчава ехокамерите и насърчава балансирания обществен дискурс. Като основополагащо умение за ориентиране в днешния свят, наситен с медии, тя подкрепя демократичните ценности, интелектуалната независимост и социалната хармония. За учениците на възраст 15-18 години критичната медийна грамотност е особено актуална. На този етап от развитието си те изграждат умения за критично мислене и се ангажират активно с платформите за социални мрежи като Instagram и TikTok. Обучението им в разпознаване на техниките за манипулиране ги подготвя да се ориентират отговорно в дигиталните пространства и да оценяват критично политическите кампании и обществените проблеми с наближаването на зрелостта.

В този модул учениците ще се запознаят с основните характеристики на критичната медийна грамотност, което е умение, актуално в днешния пренаситен с информация и повлиян от дигитални технологии свят, особено в контекста на социалните мрежи и разпространението на конспиративни теории.

Образователни цели:

- Учениците да могат да мислят критично и да рационализират своя избор на поведение в онлайн среда.

- Развиване на способността за отговорно създаване на медийно съдържание, разбиране на въздействието на изборите при създаването и разпространението на съдържание.

Модулът съдържа два урока по 45 минути. Първият урок е за развиване на критично мислене и за разбиране на значението му при използването на социалните медии. Във втория урок учениците придобиват практически умения за създаване на медийно съдържание.

Урок 1 „Развиване на критично мислене за социалните мрежи“

Възрастова група	15-18 години
Цели	• Учениците да могат да мислят критично по отношение на социалните мрежи. • Учениците да могат да правят рационални избори на поведение в онлайн среда.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	За този урок не е необходима предварителна подготовка. Препоръчително е учителят да се запознае с основните компоненти на критичната медийна грамотност, описани в заглавяването (вж. по-долу).
Списък с материали	• М 1: Развиване на критично мислене • М 2: Въпросник за самооценка

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загряване	Учителят представя темата на урока: „Критично мислене за социалните мрежи“.	5'
Работен етап 1	Учениците дискутират какво е критично мислене.	10'
Преход	Учителят обяснява значението на критичното мислене при използването на социалните мрежи.	5'
Работен етап 2	Учениците работят в малки групи, за да намерят решения и стратегии за справяне със ситуацията, случаите или сценария.	15'
Оценка	Учениците попълват и дискутират въпросника за самооценка.	10'

Подробно описание на стъпките

Загряване (5’):

- Учителят представя темата на урока: „Критично мислене за социалните мрежи“. Това може да стане по два начина:

- Учителят дава определение на понятието, ако учениците нямат предварителен опит и знания.

Например: Критична медийна грамотност се отнася до способността за критичен анализ, оценка и разбиране на медийни послания в различни формати, включително печатни, телевизионни, филмови и дигитални медии. Тя включва поставяне под въпрос на целта, перспективата, достоверността и потенциалните предубеждения в медийното съдържание.

- Учителят дава възможност на учениците да направят мозъчна атака за извеждане на дефиниция и основни характеристики – това ще превърне загряването в работен етап. Основните компоненти на критична медийна грамотност включват:

- Медийна деконструкция: Разбивка на медийни текстове, за да се изследват техните основни послания, техники и целева аудитория.
- Разбиране на медийните институции: Проучване на собствеността, контрола и икономическите интереси зад медийните организации, за да се разпознаят потенциални пристрастия или дневен ред.
- Разпознаване на пристрастия и стереотипи: Идентифициране на имплицитни или явни пристрастия, стереотипи и техники за рамкиране, използвани в медийните представяния.
- Умения за медийно производство: Развиване на способността за отговорно създаване на медийно съдържание, разбиране на въздействието на изборите при създаването и разпространението на съдържание.
- Дигитална грамотност: Навигация и оценка на информация в цифрови формати, включително разбиране на алгоритми, разпознаване на фалшиви новини и проверка на източниците.

Работен етап 1 (10’):

- Има два варианта в зависимост от това какво се прави по време на загряването:
- Ако учителят е дал определение по време на загряването, учениците трябва да го запишат и да обсъдят дали това разбиране отговаря на техните очаквания и познати тълкувания, или е нещо ново.
 - Учениците използват техники за мозъчна атака, за да намерят точна и пълна дефиниция на критичната медийна грамотност.

Преход (5’):

- Учителят обяснява значението на критичното мислене при използването на социалните мрежи:

„В съвременния взаимосвързан свят социалните мрежи са се превърнали в неразделна част от нашето ежедневие. Макар че тези платформи предлагат безпрецедентни възможности за връзка и обмен на информация, те също така поставят значителни предизвикателства пред разбирането и тълкуването на съдържанието. Следващата задача се фокусира върху проучването на това как критичното мислене може да послужи като мощен инструмент за ориентиране в сложния пейзаж на социалните мрежи. Като развиете уменията за анализиране, поставяне под въпрос и оценяване на онлайн информацията, можете да се предпазите от дезинформация, да разберете техниките за медийна манипулация и да станете по-отговорни дигитални граждани.“

Работен етап 2 (15’):

- Учителят разделя учениците на групи.
- На всяка група се дава ситуация или задача, свързана с прилагането на критично мислене при използването на социалните мрежи. Предложените ситуации са:
 - Група 1:** споделяне на лична информация в социална мрежа (Facebook, Instagram, X, TikTok, Reddit),
 - Група 2:** Разпространение на фалшиви новини
 - Група 3:** Разпространение на конспиративна теория.
- Учениците работят в малки групи до 3-5 души, за да намерят решения и стратегии за справяне със ситуацията, случаите или сценариите. Те могат да прилагат техниките за развиване на критично мислене, като следват стъпките в Материал 1.
- Има два варианта за представяне на резултатите:
 - Учителят дава думата на представител (говорител) на всяка група да представи резултатите. Резултатите се обсъждат и могат да се зададат допълнителни въпроси на всяка група относно решенията им.
 - Публикуване на всички резултати или създаване на галерия с примерите и резултатите на всички групи. Учениците разглеждат галерията и обсъждат решенията.

Оценка (10’):

- Учениците попълват въпросника за самооценка (Материал 2) и след това споделят отговорите.

- Учениците разсъждават върху написаното в самооценката. Това може да насърчи учениците да продължат да развиват уменията си за критично мислене в тази област.

Допълнителна следваща задача по избор: Учениците да прегледат профилите си в социалните мрежи, а тези, които нямат профил, могат да прегледат профилите на близки хора (родители, братя и сестри) и да отбележат какви видове информация споделят, доколко тя позволява манипулиране и какво може да се подобри въз основа на наученото.

Материал 1

Изграждане на критично мислене

Техника за развиване на критично мислене с шест вида въпроси:

- 1) **Отворени въпроси**, които предполагат познаване на определени факти: Кой? Кога? Къде? Как?
- 2) **Уточняващи въпроси** за получаване на липсваща информация, която може да се подразбира от наличните данни: Разбрах ли правилно ... ?
- 3) **Практически въпроси** за установяване на връзка между теорията и практиката: Как мога да приложа ... ?
- 4) **Поясняващи въпроси**, които са необходими за установяване на причинно-следствени връзки: Защо?
- 5) **Творчески въпроси**, които са необходими, за да се предвидят резултатите от дадено решение: Какво ще се случи, ако ... ?
- 6) **Оценъчни въпроси**, които определят критериите за оценка на събитията: Какво мислите за това?

Материал 2

Въпросник за самооценка

Помислете за предишния урок и попълнете въпросника за самооценка:

1) Най-важното нещо, което научих, е	
2) Беше ми трудно да	
3) Това, което ми хареса най-много, е	
4) Това, което ме обърква, е	
5) Това, което ме изненада, е	
6) Новото нещо, което научих, е	
7) Това, което наистина ме накара да се замисля, е	
8) За какво искам да науча повече	
9) Имам нужда от повече помощ за	
10) Какво бих искал да променя в тази дейност	

Урок 2 „Създаване на медийно съдържание“

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да развият умения за създаване на медийно съдържание по отговорен начин. - Учениците да обмислят своя избор по отношение на създаването и разпространението на съдържание.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Учителят намира и избира една или две публикации от популярна платформа на социалните мрежи по тема, която ангажира вниманието на учениците в конкретния клас като загаряваща дейност. <u>Забележка:</u> Постовите и темите или задачите трябва да бъдат подбрани от учителя в зависимост от: възрастта и когнитивните способности на учениците, нивата на тяхната дигитална компетентност, предишния опит в използването на социалните медии и мрежи, социокултурната среда, в която се намира училището, етническите и религиозните характеристики на учениците и техните семейства.
Списък с материали	- Публикации от социалните мрежи (вж. подготвителната работа) - Дигитални устройства

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загаряване	Привличане на вниманието на учениците с един или два примера за интересни и атрактивни публикации в социалните мрежи и инициране на дискусия за това защо те са добри.	10'
Работен етап 1	Учениците се запознават с елементите на качествено съдържание.	10'
Преход	Учениците обсъждат как да комбинират тези елементи, за да създадат ангажиращо и ефективно съдържание.	5'
Работен етап 2	Учениците създават публикации.	15'
Оценка	Учениците обсъждат критично създаденото съдържание.	5'

Подробно описание на стъпките

Загряване (10’):

- Учителят представя основната цел на урока: Развиване на уменията на учениците да създават медийно съдържание отговорно, като разбират въздействието на избора при създаването и разпространението на съдържание.
- Учителят показва един или два примера за впечатляващи и привличащи вниманието положителни публикации в социалните мрежи.
- Учениците обсъждат защо те са добри.

Работен етап 1 (10’):

- Учителят представя основните елементи на качественото съдържание за социалните мрежи, като познаване на целевата аудитория, привличане на вниманието, техники за разказване на истории, висококачествени визуални материали, подходящи емотикони, ясен апел към действие, актуални хаштагове и насърчаване на взаимодействието с аудиторията.
- Учениците си водят бележки или създават мисловна карта.

Преход (5’):

- Дискусия в класа:
 - Как могат да бъдат комбинирани тези елементи за създаване на ангажиращо и ефективно съдържание?
 - Възможностите за създаване на привличаща вниманието фалшива новина с помощта на някои от елементите.

Работен етап 2 (15’):

- Учителят разделя учениците на малки групи.
- Всяка група си избира задача или тема за създаване на съдържание за социалните мрежи: Половината от групите имат за задача да създадат позитивна публикация с добри новини, а другата група – да създаде фалшиви новини.
- Всяка група представя създадените от нея публикации пред останалите си съученици.

Оценка (5’):

- След като представят публикациите си на останалите, другата група трябва да отгатне дали те са верни или измислени/неверни.
- Учениците обсъждат от какво се ръководят при вземането на решението си дали информацията е вярна или не.

- Учениците обсъждат кой трябва да носи отговорност за фалшиво съдържание (създателите, платформите, аудиторията, други).

3.4 Гражданско образование

Модул 1 „Играта DemoCrazy“

Този модул се фокусира върху развиването на разбиранията на учениците за демократичните процеси, както и върху вижданията им за това как трябва да се вземат решения в идеалното за тях общество. Това се постига като учениците се насърчават да създадат свое собствено идеално общество и им се дава възможност да разсъждават върху различните дефиниции на демокрацията, съществували във времето. Демокрацията не е само формален акт, а се нуждае от активно оформяне от страна на живеещите в нея. Това изисква гражданите да развият критично разбиране за това как функционира демокрацията. Като даваме на учениците възможност да разсъждават върху своите представи за идеалното общество, ние искаме да ги насърчим да станат по-добри граждани, като участват активно в оформянето на света, в който искат да живеят. Модулът се състои от три урока: първите два се фокусират върху игрови подход, при който учениците създават своя собствена измислена нация,¹⁵ а третият включва размисъл върху различни определения за демокрация, както и върху опита им от първите два урока.

Урок 1 „Играта DemoCrazy“ Част 1

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да придобият основни познания и да могат да опишат демократичните процеси на вземане на решения в националния си контекст, включително системите за гласуване и законодателните структури. - Учениците да развият своя идеална визия за процеса на вземане на решения, като я съпоставят и сравняват с реалната система в техния реален свят.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Учителят трябва да подготви кратък материал под формата на раздавателен материал, демонстриращ процеса на вземане на

¹⁵ Ресурси за подобни игри на немски език:

<https://www.bpb.de/lernen/angebote/planspiele/265719/die-beste-aller-welten-drei-planspiele-zur-demokratischen-bildung-fuer-juendliche/>

<https://deine-insel.zdf.de/chat>

https://www.demokratiezentrum.org/wp-content/uploads/2021/07/Windischbauer_Spiel_29_Wie_wird_gewaehlt.pdf

https://www.demokratiezentrum.org/wp-content/uploads/2021/07/Windischbauer_Spiel_28_Wir_bestimmen_mit.pdf

	решения и системите за гласуване, който да е приложим в националния контекст. За учителите би било полезно да се информират за различните начини на вземане на решения и гласуване.
Списък с материали	- Организационна схема или други материали за националната политическа система, по-специално за законодателната власт и процесите на вземане на решения (в дигитален вид или разпечатани) [вж. пример M1] - M1: Играта DemoCrazy (пример за АВСТРИЯ)

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Въведение	Учителят описва играта и обяснява задачите.	5'
Групова работа	Учениците проектират своето измислено общество/държава и решават какви методи за вземане на решения да въведат.	40'

Подробно описание на стъпките

Въведение (5'):

- Всяка група трябва да си представи, че е натоварена със задачата да създаде процеса на вземане на решения в измислена нова държава. Първоначално трябва да изберат име, столица, най-известна забележителност, климат, традиции, герб, език, валута и знаме. Най-важната задача обаче е, че:
 - Те трябва да решат дали искат да имат **представители, които да ги представляват в парламента, или дали всеки гражданин на новата им нация да може да участва в решаването на въпроси.**
 - Те трябва да решат дали искат решенията да се вземат **с единодушие, с обикновено мнозинство, с мнозинство от две трети, или с допълнителни начини за постигане на консенсус.** Ако имат **други идеи** за начина на вземане на решения, те могат да ги обсъдят.
- Правила:

„Всички са равни и никой не е по-важен от другия. Няма икономическо, социално, полово, здравно или друго неравенство. Всеки е свободен да изразява мнението си, стига да не дискриминира никого. Тези основни правила не подлежат на промяна. Новата измислена държава се състои от 250 души от всички полове и възрасти, с различни способности, професии. Всички те имат

право на глас и всички техни интереси са еднакво ценни. При обсъждането резултатите трябва да бъдат направени по взаимно съгласие, т.е. без компромиси и всеки се поощрява да участва.“

- Ситуацията може да се опише по следния начин:

“Представете си, че живеете в нова държава. Заедно като група от 250 души сте натоварени със задачата да решите как да се вземат решенията в бъдеще. В края на това упражнение трябва да вземете решение по следните точки. Това решение трябва да бъде взето от групата като цяло. *Първо*, имате задача да решите дали искате да имате представители, които да вземат решения от ваше име или всички решения трябва да се вземат от всички граждани на тази нова държава. *Второ*, трябва да решите какъв начин на гласуване ще приложите (например: обикновено мнозинство, мнозинство от две трети/квалифицирано мнозинство, единодушие, пропорционално представителство и т.н.). При решаването на тези задачи трябва да имате предвид, че всеки човек е равен и правата му не могат да бъдат ограничавани по никакъв начин. Не съществуват и не могат да съществуват никакви форми на неравенство (като полово, здравно, икономическо и др.).“

- Допълнителни насоки: Учениците се насърчават да надхвърлят предложените точки и да осъзнаят, че не са ограничени до използването на вече съществуващите начини за вземане на решения. От тях се очаква да помислят за своето идеално общество и за това как биха искали да бъде организиран процесът на вземане на решения. Не е задължително групите да имат завършен резултат. Фокусът трябва да бъде поставен и върху процеса на достигане до решение.

Групова работа (40’):

- Учителят раздава работния лист (M1).
- В малки групи учениците прочитат работния лист и проектират своята измислена държава.

Материал 1

Играта DemoCrazy (Пример за АВСТРИЯ)

Вие сте основателите на нова държава! Има много неща, които предстои да решите сега ...

Име:

Столица:

Основна забележителност:

Климат:

Традиция:

Герб:

Език:

Валута:

Знаме:

Материал 1

Система на законодателство/вземане на решения:

Има ли избрани представители, които да вземат решения от ваше име?

ИЛИ

Всички граждани участват във вземането на решения?

Система на гласуване:

- обикновено мнозинство,
- две трети = квалифицирано мнозинство,
- единодушие (само единодушни решения, т.е. всички са съгласни),
- пропорционално представителство,
- друга система на гласуване?

ПРАВИЛА

РАВЕНСТВО никой не е по-важен от другия няма неравенство, основано на икономически или социален статус, пол, здравословно състояние, ...	СВОБОДА НА СЛОВОТО всеки е свободен да изразява мнението си, стига да не дискриминира другите
НАСЕЛЕНИЕ 250 души всички полове и възрасти всякакви умения и професии	КОНСЕНСУС всички решения се вземат с консенсус без компромиси

Материал 1

Това е начинът, по който функционира политическата система в АВСТРИЯ

Конституция

Австрия е демократична република. Територията на Федералната република се състои от девет федерални провинции или области (Bundesland, Land; множествено число: Bundesländer, Länder). Виена е федералната столица и седалище на висшите федерални органи на властта. От 1995 г. Австрия е държава-членка на Европейския съюз.

В момента в австрийския парламент са представени пет политически партии: Австрийската народна партия (ÖVP), Социалдемократическата партия на Австрия (SPÖ), Австрийската партия на свободата (FPÖ), Зелените и NEOS.

Избори

Всички политически институции, създадени от Конституцията, получават правомощията си пряко или косвено от избори с тайно, лично и равноправно гласуване. Австрийските граждани избират:

- Народното събрание (Nationalrat, народната камара на парламента) на всеки 5 години
- провинциален парламент (Landtag, парламент на провинция) на всеки 5 или 6 години
- Общински съвет (гражданите на ЕС, които пребивават в общината, също могат да гласуват), на всеки 5 или 6 години
- австрийските депутати в Европейския парламент (право на глас имат и гражданите на други държави от ЕС, чието основно местожителство е в Австрия)
- Федерален президент, на всеки 6 години

Други инструменти на демокрацията са референдумът или плебисцитът (Volksbefragung, Volksabstimmung, Volksbegehren в Австрия).

Всички австрийци (и някои граждани на други държави-членки на ЕС, напр.: Германия, Белгия и Малта), които са навършили 16 години преди определената дата, могат да гласуват.

Урок 2 „Играта DemoCrazy” Част 2

Възрастова група	15-18 години
Цели	Учениците да представят своята измислена държава и да обяснят как ще бъде структуриран процеса на вземане на решения в измислената от тях държава.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Не е необходима
Списък с материали	Резултатите от предишния урок

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Презентаци я	Всички групи представят резултатите от работата си пред останалите в класа.	45'

Подробно описание на стъпките

Презентации (45'):

- Учениците представят своите измислени държави пред класа.
- Забележка: За третия урок на модула е планиран етап за рефлексия.

Урок 3 „DemoCrazy?“

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да се запознаят и да оценяват различните определения за демокрация. - Учениците да разсъждават върху резултатите, както и върху процеса по време на играта в урок 1 и 2. - Учениците да разсъждават върху своето определение за демокрация и да генерират свои аргументи в полза на демокрацията.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Разпечатване на раздавателните материали за урока (М2 и М3).
Списък с материали	- М2: DemoCrazy? Цитати - М3: Рефлексия – Играта DemoCrazy

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Самостоятелна работа 1	Учениците получават Материал 2 и работят по поставените задачи.	10'
Групова дискусия	Учениците обсъждат резултата от индивидуалната си работа.	25'
Самостоятелна работа 2	Учениците получават Материал 3 и разсъждават върху предишните уроци.	10'

Подробно описание на стъпките

Самостоятелна работа 1 (10'):

- Всички ученици получават материала М2 „DemoCrazy? Цитати“. Материалът включва 5 определения на понятието „демокрация“ от различни исторически периоди.
- Учениците имат за задача да подредят цитатите от най-старите към най-новите.
- След като сортират цитатите, учениците трябва да изберат един цитат, който най-точно определя демокрацията за тях и един цитат, който най-точно отразява резултатите на тяхната измислена държава.

Дискусии (25'):

- Учителят разкрива правилните резултати.
- Учениците имат за задача да обсъдят следните въпроси.
 - Изненадани ли сте от резултатите? Имаше ли нещо, което особено ви изненада или обърка?
 - Какви определения избра всяка група и защо?
 - Кой цитат най-точно отразява собственото ви виждане за демокрация?

Самостоятелна работа 1 (10'):

- Всички ученици получават материал М3.
- Задачата им е да обмислят изминалите 3 урока и какво са научили.

Материал 2

DemoCrazy? Цитати

[...] и това е правителство на народа, от народа и за народа

Волята на народа трябва да бъде в основата на властта на правителството; тази воля трябва да бъде изразявана в периодични и честни избори, които трябва да бъдат с всеобщо и равно избирателно право и да се провеждат чрез тайно гласуване или чрез равностойни процедури за свободно гласуване.

Демокрацията не е просто правото да гласуваш, тя е правото на достоен живот.

При демокрацията бедните ще имат повече власт от богатите, защото те са повече, а волята на мнозинството е върховна.

Ако възприемем термина в строгия смисъл на думата, никога не е имало истинска демокрация и никога няма да има. Против естествения ред е мнозина да управляват, а малцина да бъдат управлявани.

Материал 2 (решение)

DemoCrazy? Цитати

При демокрацията бедните ще имат повече власт от богатите, защото те са повече, а волята на мнозинството е върховна. – Политика (IV в. пр. Хр.), *Аристотел*

„Ако възприемем термина в строгия смисъл на думата, никога не е имало истинска демокрация и никога няма да има. Против естествения ред е мнозина да управляват, а малцина да бъдат управлявани.“ – „Общественият договор“ (1762 г.), *Жан-Жак Русо*

„[...] и това е правителство на народа, от народа и за народа [...]“ – Обръщение от Гетисбърг (1863 г.), *Ейбрахам Линкълн*

„Волята на народа трябва да бъде в основата на властта на правителството; тази воля трябва да бъде изразявана в периодични и честни избори, които трябва да бъдат с всеобщо и равно избирателно право и да се провеждат чрез тайно гласуване или чрез равностойни процедури за свободно гласуване.“ – Всеобща декларация за правата на човека (1948 г.), Организация на обединените нации

„Демокрацията не е просто правото да гласуваш, тя е правото на достоен живот.“ //

„Demokratie ist nicht nur das Recht zu wählen, es ist das Recht in Würde zu leben.“ –

Наоми Клайн (род. 1970)

Материал 3

Рефлексии - Играта DemoCrazy

Име: _____

1) Опишете процеса на вземане на решения в играта: Имаше ли всеки думата? Бяха ли взети решенията с консенсус? Вие имахте ли думата?

2) Опишете чувствата си, докато участвахте в тази игра.

3) Предположете каква е възможната цел на упражнението.

4) Посочете накратко какво смятате, че научихте по време на упражнението.

Модул 2 „Демократични ценности“

Този модул е съсредоточен върху разбирането от страна на учениците за ролята, която определени демократични ценности играят в нашето общество. Често се използват термини като свобода, равенство и солидарност, без да има ясно разбиране какво означават на практика. Тези уроци целят да помогнат на учениците да разберат как контекстът може да повлияе на употребата и разбирането на тези понятия и термини, както и да им помогнат да изложат аргументи в полза на демокрацията. В първия урок учениците проучват различни определения на една и съща ценност и изследват какви функции изпълняват тези ценности в различни контексти. Във втория урок учениците представят резултатите от своите проучвания и обсъждат колко важни смятат тези ценности, като обмислят дали други ценности, които не са споменати, може да са по-важни.

Урок 1 “Демократични ценности” Част 1

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да проучат и обобщят определенията на демократични ценности като свобода, солидарност и равенство. - Учениците да могат да анализират как тези ценности са заложили в техния национален контекст (например: позоваване на конституционни закони). - Учениците да формират и изразяват личната си позиция относно значението на тези ценности в обществото.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	<u>По избор</u>: Създайте WordCloud.
Списък с материали	- Дигитални устройства с достъп до интернет - Флипчарт и материали за писане

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Загряване	Учениците споделят своите асоциации с демократичните ценности.	10'
Групова работа	Учениците се разделят по групи със задачата да проучат и създадат постери, базирани на три демократични ценности.	35'

Подробно описание на стъпките

Загряване (10'):

- Учителят пита учениците какво според тях са демократични ценности и да дадат конкретни примери.
- За да визуализират отговорите, учениците могат да използват WordClouds.com или подобен софтуер.

Групова работа (35'):

- Класът се разделя на три групи. Всяка група има за задача да изследва една основна демократична ценност (свобода, равенство, солидарност).
- След проучването си всяка група трябва да обобщи резултатите от проучването си на флипчарт или да използва <https://padlet.com/>, за да създаде постер.
- Постерът може да включва дефиниции, например определения от националната конституция или закони, които гарантират съществуването на тази ценност, първото историческо осмисляне на думата, етимология и т.н.
- За своите проучвания учениците могат да използват следните уебсайтове като отправна точка:¹⁶
 - Oxford English Dictionary <https://www.oed.com/>
 - Britannica <https://www.britannica.com/>
 - Online Etymology Dictionary <https://www.etymonline.com/>
 - По-подробно проучване:
 - Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/index.html>
 - Encyclopedia.com <https://www.encyclopedia.com/>
- В идеалния вариант учениците включват определение от националната си конституция и може би някои закони.
- Целта е да се осмисли и резюмира информацията по начин, по който те да могат да я обяснят на връстниците си, които не са проучвали темата.

¹⁶ Ресурси за Австрия:

https://www.demokratiezentrum.org/wp-content/uploads/2021/09/welan_grundrechte.pdf

<https://www.oesterreich.gv.at/lexikon/G/Seite.991535.html>

<https://hdgoe.at/eu-grundrechtecharta>

https://hdgoe.at/nachgefragt_griss_grundrechte

<https://grundrechte.at>

<https://polipedia.at/tiki-index.php?page=Grundrechte+in+Österreich>

<https://www.bpb.de/kurz-knapp/lexika/politiklexikon/>

- Учениците имат за задача също така да обмислят как според тях тази ценност е представена в настоящия политически контекст и колко важна е тя за тях.
- Забележка: Представянето на резултатите е планирано за урок 2.

Урок 2 „Демократични ценности“ Част 2

Възрастова група	15-18 години
Цели	• Учениците да представят презентация на проучванията си в областта на демократични ценности. • Учениците да участват в дискусии, за да сравнят значението на демократични ценности, както и тяхното значение в днешното общество.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	Няма предварителна подготовка
Списък с материали	Постерите от предишния урок (Урок 1).

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Групови презентации	Групите представят резултатите от своите проучвания.	30'
Дискусия	Класът обсъжда и отразява наученото	15'

Подробно описание на стъпките

Групови презентации (30'):

- Всяка група представя резултатите от своите проучвания и своя постер от урок 1.
- Всяка група трябва също така да обясни как според участниците в групата тази ценност е представена в настоящия политически контекст и колко важна е тази ценност за тях.

Дискусия (15'):

- В обща дискусия класът обсъжда кой какво е научил и дали вярва, че свободата, равенството и солидарността са основни принципи на настоящата демократична система, като взема предвид и твърденията, които учениците са направили в началото на предишния урок.

Модул 3 „Участие в политическия живот“

Този модул се фокусира върху друг аспект на демокрацията и ангажираността на гражданите: участието в политическия живот. Участието в политиката често се свежда до гласуването или участието в политически партии, но то не се ограничава само до тези институционални форми. То обхваща и неинституционализирани форми като протести, петиции и граждански движения. Както и в първия модул, този урок се ръководи от идеята, че демокрацията изисква активно участие. Като показва на учениците практически примери за участие в политическия живот, които надхвърлят гласуването или партийното членство, този модул цели да насърчи учениците да се ангажират политически. Тези форми на участие са нископрагови начини младите хора да се включат в демократичните процеси и да влияят върху политическите решения. Учениците проучват и изследват реални примери за политически движения, за да разберат техните цели, методи и значение за насърчаване на демокрацията.

Урок „Форми на участие в политическия живот“

Възрастова група	15-18 години
Цели	- Учениците да се запознаят с различните форми на участие в политическия живот, като правят разлика между институционализирани и неинституционализирани форми. - Учениците да проучат дадена инициатива/движение и да представят резултатите си пред останалите членове на класа. - Учениците да се запознаят чрез примери от реалния живот с това как участието може да бъде с ниски бариери.
Обща продължителност	45 минути
Подготовка	- Подгответе списък с актуални политически движения, които са подходящи за класа (списък с примери е включен в материалите). - Разпечатайте М1
Списък с материали	- М1: Какво представлява участието в политическия живот? - Флипчарт и материали за писане - Дигитални устройства с достъп до интернет,

Описание на етапите

Етап	Цел	Време (мин.)
Групова работа	Учениците проучват политическо движение и подготвят постери.	30
Групови презентации	В нови групи учениците представят резултатите от своите проучвания.	15'

Подробно описание на стъпките

Групова работа (30'):

- В групи по четири учениците получават материал М1 за формите на участие.
- След като прочетат материала, учениците имат за задача да проучат един пример (вж. по-долу) за движение/инициатива извън институционализираните форми на политическо участие.
- Те могат да използват флипчарт, за да създадат постери. Насърчава се използването на алтернативни форми, като например дигитални инструменти, за създаване на постери.
- Тези постери трябва да включват информация за това къде и кога е създадена инициативата/движението, какви са основните теми и цели и като какъв тип политическо участие може да бъде категоризирана тази инициатива/движение.
- Примери:

- **Петъци за бъдещето:**

Глобално социално движение, основано на ученици и студенти, което провежда кампании за по-ефективна защита на климата, включително под формата на училищна стачка. Климатичната справедливост е всеобхватна цел. Движението се подкрепя от гражданското общество и академичните среди. <https://fridaysforfuture.org/>

- **Бунт срещу унищожението:**

Движение за опазване на околната среда, чиято цел е да принуди правителството да предприеме мерки за опазване на околната среда чрез гражданско неподчинение, за да се противодейства на масовото изчезване на растения, животни, местообитания и човечество. <https://rebellion.global/de/about-us/>

- **Пулсът на Европа:**

Независима и надпартийна гражданска инициатива като обществено, проевропейско движение с цел европейската идея да стане отново видима и разпознаваема (развитие на положителен наратив за ЕС). <https://pulseofeurope.eu/>

- **Животът на чернокожите е от значение:**

Транснационално движение, което се бори срещу насилието над чернокожи и цветнокожи. Започва в Америка, но оказва влияние и в различни европейски държави. Организира протести, за да се обяви срещу убийствата на чернокожи от полицаи и срещу расовото профилиране, полицейското насилие и расизма.
<https://blacklivesmatter.com/>

Групови презентации (15'):

- Учениците формират нови групи и се уверяват, че има представен поне един човек от всяко изследвано движение/инициатива.
- Учениците представят един на друг резултатите от своите проучвания.
- Ако има време, след представянето учениците обсъждат как тези движения допринасят за насърчаването/създаването на активна демокрация.

Материал 1

Какво представлява участието в политическия живот? ¹⁷

Терминът „участие в политическия живот“ се отнася до политическите възможности за участие в демократичните процеси и оказване на влияние върху тях.

Следователно, участието в политическия живот включва поведението на гражданите, които като група или самостоятелно, доброволно искат да оказват влияние върху политическите решения на различни нива на политическата система (местно, щатско, федерално и европейско).

Всички модели, методи, мерки и инициативи, които дават възможност на хората в една демокрация да участват активно в демократичните процеси на вземане на решения, могат да бъдат описани като участие. Това на свой ред означава, че демокрациите зависят от участието на хората, които живеят в тях.

Конкретни примери за участие са:

- а) участие в избори и гласуване;
- б) дейности, свързани с партиите;
- в) дейности, свързани с общността, предизборните кампании и политиките;
- г) законен протест (напр. демонстрации);
- д) граждански протест;

Различни форми на участие в политическия живот:

1) Институционализирани (известни още като *конвенционални, конституционни* форми): законово регламентирани форми (например участие в избори или членство в партии и синдикати).

2) Неинституционализирани (известни още като *неконвенционални или по-малкоконвенционални/неконституционни* форми) като „разширена форма на политическо участие“, включваща например събиране на подписи/петиции (в дигитален формат или на хартиен носител), демонстрации и протести, граждански инициативи, бойкоти на продукти, стачки, писма до редакции, скуотинг и дори форми на гражданско неподчинение. Тези неинституционализирани форми на участие са особено важни за онези части от гражданското общество, които имат малцинствени политически позиции и трудно могат да отстояват интересите си чрез институционализирани канали (например избори на избрани представители). Тези форми на участие са еднакво важни за младите хора и младите възрастни, които искат да участват и да оказват влияние, но все още не са навършили необходимата възраст за гласуване. Чрез неинституционализирани форми на участие тези хора също могат да влияят на общественото мнение и по този начин да участват в демократичните процеси.

¹⁷Източник: <https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-68> [19.12.2024]